

Meediateenuste seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Käesolev eelnõu koosneb meediateenuste seaduse (edaspidi ka *MeeTS*) muudatustest, mis olid sätestatud 2023-2024. a ette valmistatud meediateenuste seaduse muutmise seaduse eelnõus¹. Antud eelnõu läbis kaks kooskõlastusringi, kuid Vabariigi Valitsusele see heakskiitmiseks ei esitatud, sest Kultuuriministeerium soovis sama eelnõu raames lahendada ka 7. mail 2024. a jõustunud Euroopa meediavabaduse määruse² rakendamiseks vajalikud teemad. Seega koosneb antud eelnõu 2023-2024. a ette valmistatud eelnõu raames käsitletud muudatustest ning lisandunud on Euroopa meediavabaduse määruse rakendamiseks vajalikud normid.

Eelnõuga reguleeritakse järgnevat:

- antakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (edaspidi ka *TTJA*) täiendavad õiguslikud võimalused teha väljastpoolt Euroopa Liitu pärit audiovisuaalmeedia teenuse taasedastajale taasedastamise lõpetamise ettekirjutus. Seda näiteks olukorras, kui teenuse osutaja või tema juhtorgani liige või audiovisuaalmeedia teenuse osutaja tegelik kasusaaja võib kahjustada ühiskonna turvalisust, sealhulgas riigi julgeoleku ja riigikaitse tagamist, või kujutada endast olulist ohtu ühiskonna turvalisusele;
- muudetakse ajutiste televisiooni- ja raadiolubade regulatsiooni:
 - sätestatakse testimise regulatsioon juhtudeks, kui soovitakse televisiooni- või raadioteenuse edastamiseks kasutusele võtta uusi tehnoloogiaid või hinnata programmi sobivust konkreetse levipiirkonna elanikele,
 - sätestatakse, et ajutist televisiooni- või raadioluba saab pikendada üks kord kuni kolme kuu võrra;
- sätestatakse kohustus raadioloe taotlejal esitada autoreid esindava kollektiivse esindamise organisatsiooni kinnitus eelmisel perioodil taotlejale väljaantud kõigis raadiolubades märgitud Eesti autorite muusikateoste esitamise kohustuse täitmise kohta. Samuti täpsustatakse *MeeTS*-is, et kinnituses toodud infot hinnatakse parima pakkumise väljaselgitamisel;
- muudetakse raadio- ja televisioonilubade liike. Raadiolubade liigid on edaspidi üleriigiline raadioluba (mis hõlmab varasemat regionaalset ja üleriigilist raadioluba) ning rahvusvaheline raadioluba. Muudetakse ka televisioonilubade liike (sarnaselt raadiolubadega kaob regionaalne televisiooniluba, jäävad üleriigiline ja rahvusvaheline televisiooniluba). Samuti täpsustatakse, et raadioloe kohustus kehtib raadioteenuse osutamisel üksnes Eesti Raadiosagedusplaanis ringhäälinguks ettenähtud raadiosagedustel;

¹ Eelnõu toimiku number: 23-0728. Link eelnõule: <https://eelroud.valitsus.ee/main/mount/docList/74a2799e-dc70-4922-a07c-bb4d88f478e4>

² Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 2024/1083, 11. aprill 2024, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus) (ELT L, 17.04.2024, lk 1–37). Määrust kohaldatakse alates 8. augustist 2025, välja arvatud artiklit 3, mida kohaldatakse alates 8. novembrist 2024; artikli 4 lõikeid 1 ja 2, artikli 6 lõiget 3, artikleid 7–13 ja artiklit 28, mida kohaldatakse alates 8. veebruarist 2025, artikleid 14–17, mida kohaldatakse alates 8. maist 2025 ning artiklit 20, mida kohaldatakse alates 8. maist 2027.

- loobutakse kõrvaltingimuste seadmise võimalusest nii televisiooni- kui raadiolubadele ning kaasajastatakse nõudeid programmile. Rakendussättes täpsustatakse, et muutuvad kehtetuks ka enne seadusmuudatuse jõustumist välja antud tegevuslubades olevad kõrvaltingimused. Samas tuuakse seni kõrvaltingimustena kehtestatud nõuded Eesti autorite või Eesti esitajate poolt esitatud teoste esitamise miinimumnõuete osas seaduse tasandile. Kuivõrd nõuete vähendamise võrra lüheneb ka taotluste menetlemise aeg, lühendatakse loa väljaandmise tähtaegasid.

Lisaks eeltoodule sätestatakse eelnõus Euroopa meediavabaduse määruse rakendamiseks vajalikud normid. Eesmärk on rakendada Euroopa meediavabaduse määruse norme ettevõtjatele ja riigile minimaalset haldus- ja töökoormust tekitades. Eelnõus:

- täpsustatakse õigusselguse huvides meediateenuse mõistet, et oleks arusaadav, millised normid kehtivad üksnes audiovisuaalmeedia teenuste direktiivist tulenevalt audiovisuaalmeedia teenustele ja nende osutajatele, millised normid audiovisuaalmeedia teenusele ja raadioteenusele ning nende osutajatele ning millised normid ka teistele Euroopa meediavabaduse määruuses toodud meediateenustele osutajatele;
- laiendatakse teabevahetuse kaitset Euroopa meediavabaduse määruse artikli 4 kohaselt ka isikute suhtes, kellel on meediateenuse osutajate või toimetajatega püsiva lähedase suhte tõttu tõenäoliselt teavet, mille abil võib tuvastada ajakirjanduslikke allikaid või konfidentsiaalset teabevahetust. Kehtivas MeeTS-is ja menetlusseadustikes on viide üksnes ametialasele suhtele, seega on kehtiv regulatsioon kitsam, kui otsekohalduv Euroopa meediavabaduse määru;
- Euroopa meediavabaduse määruse artikkel 6 kohustab liikmesriikide regulaatorasutusi looma meediaomandi andmebaasid, kust oleks leitav teave meediateenuste osutajate kohta. Eelnõu väljatöötaja soovib vastavat nõuet täita äriregistri andmete põhjal ning eelnõus luuakse täiendav regulatsioon, kuidas kajastada neile riiklikuks reklaamiks eraldatud aastase kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastase kogusumma kohta;
- sätestatakse konkurentsiseaduse muudatusega mediaturu kontsentratsiooni hindamise regulatsioon;
- sätestatakse seaduse tasandil Euroopa meediavabaduse määruse artiklis 25 sätestatud avaliku sektori kohustus anda infot riikliku reklaami kulude kohta;
- täpsustatakse TTJA rolli regulaatorasutusena ja tuuakse välja TTJA õigus saada Euroopa meediavabaduse määruse täitmiseks vajalikku teavet.

Kokkuvõtvalt eeltoodud muudatusi arvestades on ettevõtete halduskoormust suures mahus vähendatud (kõrvaltingimuste seadmisest loobumine, menetlustähtaegade lühendamine) ja Euroopa meediavabaduse määruse rakendamiseks lisanduvad kohustused on eelnõuga lahendatud ratsionaalsel ja tõhusal viisil Eesti kui e-riigi võimalusi maksimaalselt ära kasutades. Halduskoormus suureneb eelkõige meediateenuse osutamisega tegelevatele ettevõtjatele, kellele kehtestatakse kohustus esitada andmed neile riiklikuks reklaamiks eraldatud summade ja kolmandatest riikidest saadud reklaamitulude kohta. Vähesel määral kasvab halduskoormus ka Eesti Autorite Ühingu tulenevalt nõudest esitada TTJA-le infot Eesti autorite teoste osakaalu kohta raadiojaamades. Eelnõu seadusena rakendamisel suureneb ka mitme avaliku sektori asutuse töökoormus (TTJA, Konkurentsiamet jt).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kultuuriministeeriumi kunstide osakonna meedianõunik Andres Jõesaar (andres.joesaar@kul.ee, 628 2338) ning õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Siiri Pelisaar (siiri.pelisaar@kul.ee, 628 2225). Eelnõu väljatöötamises on osalenud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ettevõtluse osakonna infoühiskonna talituse juhataja Helen Rohtla ja nõunik Peeter Sookruus ning Justiitsministeeriumi, Siseministeeriumi, Riigi Tugiteenuste Keskuse ning Registrate ja Infosüsteemide Keskuse töötajad. Eelnõu ja seletuskirja on osaliselt keeleliselt toimetanud Kultuuriministeeriumi sekretär-keeletoimetaja Anni Viirmets (ametist lahkunud) ning seda on osaliselt varem ette valmistatud eelnõu raames toimetanud Justiitsministeerium.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga luuakse regulatsioon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2024/1083, millega luuakse siseturul meediaturul ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus) (ELT L, 2024/1083, 17.04.2024) toodud normide rakendamiseks.

Eelnõuga muudetakse meediateenuste seaduse redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 15.06.2022, 3, elektroonilise side seadust avaldamismärkega RT I, 02.10.2025, 15, konkurentsiseadust avaldamismärkega RT I, 05.07.2025, 20, kriminaalmenetluse seadustiku redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 05.07.2025, 14 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 03.04.2025, 2.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Meediateenuste seadus võeti Riigikogus vastu 16.12.2010. Viimase, 16.02.2022 vastuvõetud muudatusega võeti Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1808³, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv, edaspidi ka *AVMSD*), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda⁴.

Alljärgnevalt toome välja seaduse muutmise eesmärgid suuremate teemade kaupa.

2.1. Haldus- ja töökoormuse vähendamiseks ja ettevõtlusvabaduse kaitseks on käesolevas eelnõus loobutud varasemas eelnõus sätestatud taasedastamisteatise regulatsioonist.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda (ELT L 303, 28.11.2018, lk 69–92).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (ELT L 95, 15.04.2010, lk 1–28).

Seadusmuudatusega antakse siiski TTJA-le täiendavad õiguslikud võimalused teha ettekirjutus Euroopa Liidu liikmesriigi jurisdiktsiooni alla mittekuuluva audiovisuaalmeedia teenuse taasedastamise lõpetamiseks ja seda teenuse osutajat hinnates (§ 51 lg-d 6 ja 6¹).

Kuigi mitmete Vene Föderatsiooni mõju all tegutsevate telekanalite taasedastamine on praegu rahvusvaheliste sanktsioonide tõttu piiratud, aitab seadusmuudatus meil oma informuimi korrastada ka juhul, kui sanktsioonid lõppevad ning sanktsioneeritud telekanalid võivad taas Eestis levida. Eestis ei ole vaja teatada ega saada luba telekanalite taasedastamiseks, millele audiovisuaalmeedia teenuse osutamiseks on luba väljastatud Euroopa Liidus või kolmandas riigis. See tähendab, et sideettevõtja võib ilma Eesti pädeva asutuse eelneva nõusolekuta asuda teleprogrammi taasedastama. Informatsiooni kiire leviku puhul tuleb arvestada, et telekanaleid ei kasutata tänapäeval üksnes vaba meedia edastamiseks, vaid Vene Föderatsiooni näitel ka Euroopa väärtuste vastu peetava infosõja relvadena. Meid ohustav mõjutustegevus algab tihtipeale märkamatu ja üksikute vaenulike narratiivide ja desinformatsiooniga, mida on kanalite monitooringuga keeruline märgata. Muudatuse kohaselt ei sekku TTJA aga enam ennetavalt taasedastamisteatise alusel taasedastamise keelamisega või taasedastamisloa mitteandmisega, vaid saab seadusmuudatuse kohaselt õiguse reageerida täiendavate taasedastatava teenuse lõpetamise nõuetega. Lisaks kehtivas seaduses toodud teenuse sisu hindamisele antakse eelnõuga võimalus hinnata ka teenuse osutajat. Muudatus annab meediaregulaatorile seadusliku aluse hinnata audiovisuaalmeedia teenuse osutaja või tema juhtorgani liikme või audiovisuaalmeedia teenuse osutaja tegeliku kasusaaja võimalikku julgeolekuohtu. Selle protsessi tulemusel piiratakse desinformatsiooni jõudmist vaatajateni ning vähendatakse kahjulike info-operatsioonide mõju Eesti ühiskonnale. Kokkuvõtvalt – taasedastamisteatise regulatsioonist loobumine ei tähenda, et riigil puuduksid võimalused sekkuda ja nõuda audiovisuaalmeedia teenuse taasedastamise lõpetamist. Lahendus on kõigile osapooltele aga vähem töö- ja halduskoormust tekitav.

2.2. Meediateenuste seaduses vajab ajakohastamist raadiolubade andmise regulatsioon. Praegune **ajutiste raadiolubade regulatsioon** ei võta arvesse turu vajadusi. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on võimalik anda ajutist raadioluba MeeTS-i § 37 kohaselt kuni kolmeks kuuks, kui programm on ajutise iseloomuga ja selle edastamise eesmärk on kajastada konkreetset sündmust. Ajutisi lube ei kasutata enamasti sündmuste kajastamiseks (n-õ MM-i või MK-etapi raadio), vaid raadioprogrammi olemasoleva leviala paindlikuks laiendamiseks konkursside vahelisel perioodil või juhul, kui konkursi käigus ei õnnestunud meediateenuse osutajal soovitud levipiirkondadesse laieneda. Kehtiv seadus ei täpsusta, kui tihti võib ajutisteks raadiolubadeks taotlusi esitada.

Muudatuse eesmärk on muuta ajutiste raadiolubade regulatsiooni selgemaks ja läbipaistvamaks. Eesmärk on MeeTS-is ette näha eraldi testimise regulatsioon juhtudeks, kui soovitakse meediateenuste edastamiseks kasutusele võtta uusi tehnoloogiaid või testida programmi sobivust konkreetsele levipiirkonnale, näiteks enne raadiolubade avalikku konkurssi. Samuti on vajalik seaduse tasandil täpsustada ajutiste meedialubade taotlemise korda selliselt, et ajutist televisiooni- või raadioluba saab pikendada üks kord kuni kolme kuu võrra.

Kehtivast MeeTS-i regulatsioonist ei nähtu, millise raadioteenuse edastusvormile kehtib loakohustus, seetõttu kohalduks ka näiteks internetiraadio osutajale raadioteenuse osutamise loakohustus. Internetiraadio osutamisel ei ole ressurss raadioteenust edastada piiratud, mistõttu ei näi otstarbekas vaid internetis toimivat raadiot loakohustusega koormata. Mõistlik on, et raadioloo kohustus kehtiks raadioteenuse osutamisel üksnes Eesti raadiosagedusplaanis ringhäälinguks ettenähtud raadiosagedustel ning see täpsustus eelnõus ka tehakse.

Lisaks soovitakse eelnõuga lihtsustada ja ajakohastada **raadiolubade liike**. Neid muudetakse selliselt, et raadiolubade liigid on edaspidi üleriigiline raadioluba (mis hõlmab varasemat regionaalset ja üleriigilist raadioluba) ning rahvusvaheline raadioluba. Muudetakse ka televisioonilubade regulatsiooni (sarnaselt raadiolubadega kaob regionaalne televisiooniluba, jäävad üleriigiline ja rahvusvaheline televisiooniluba).

TTJA senine praktika raadiolubade konkursi korraldamisel näitab, et raadioload on võimalik väljastada ka kahe kuu jooksul arvates tegevusloa taotluste esitamise tähtpäevast. Lisaks kõrvaltingimuste seadmise võimaluse kaotamisele lühendatakse eelnõuga lubade menetlemise tähtaega mistõttu seniselt kolmelt kuult kahele kuule.

Samuti on raadiolubadega mõistlik järgida osaliselt sama loogikat, mis võeti viimase, 09.03.2022 jõustunud MeeTS-i muudatuse alusel kasutusele televisioonilubadega, kui kõrvaltingimuste seadmine anti meediaregulaatori pädevusse. Televisioonilubade muudatusel lähtuti vajadusest suurendada meediaregulaatori sõltumatust, mille tagamise kohustus tuleneb AVMSD artiklist 30. Artikli kohaselt ei küsi riiklikud järelevalveasutused või -organid seoses neile liidu õigust rakendavate riigisisese õigusega määratud ülesannete täitmisega juhiseid teiselt asutuselt ega allu teise asutuse juhisele.

Kuigi AVMSD ei reguleeri raadioteenuseid, loob Euroopa meediavabaduse määrus regulatiivse raamistiku kogu meediale. Seetõttu on mõistlik ka Eesti meediateenuste regulatsioonis minna üle ühtsele lähenemisele. Lõpetades kultuuriministri poolt raadiolubade kõrvaltingimuste määramine (kõrvaltingimuste määramise regulatsioon kaotatakse), laiendatakse TTJA kui sõltumatu meediaregulaatori volitusi tervele ringhäälinguturule. Seni killustunud ja eri regulatsioonide alla kuuluvad meediasektorid saavad ühetaolise regulatsiooni ning selle regulatsiooni üle teostab järelevalvet üks institutsioon.

2.3. Eelnõuga loobutakse kõrvaltingimuste seadmise võimalusest.

Kehtiva seaduse § 40 lõike 3 kohaselt võib kõrvaltingimustena teenuste mitmekesisuse tagamiseks kehtestada Eesti autorite teoste ja Eesti riigi rahalisel toetusel valminud audiovisuaalteoste miinimummahu programmis, muusika- ja sõnasaadete osakaalu programmis, levipiirkonna elu kajastavate saadete mahu programmis, levipiirkonna, peamise sihtrühma ning sõnasaadete keele nõude.

Ettevõtjatele ülemääraste nõuete vähendamise ja haldusorgani efektiivistamise eesmärgil on eelnõus loobutud MeeTS-is sätestatud televisiooni- ja raadiolubadele kõrvaltingimuste seadmise võimalusest.

Tänastes konkurentsitingimustes, kus Eesti televisiooni- ja raadioloo omajad võistlevad rahvusvaheliste voogedastusplatvormide, videojagamisplatvormide, muusikarakenduste jt teenuseosutajatega tarbijate tähelepanu pärast, on neil stiimul hoida oma programme mitmekesiste ja värsketena. Seda tehakse sõltumata riigi seatud kõrvaltingimustest. Seejuures seavad kõrvaltingimused Eesti teenuseosutajad võrreldes üleilmsete platvormidega keerukasse konkurentsiolukorda, sest kõrvaltingimuste täitmine võib kaasa tuua sellised täiendavad kulud, milliseid globaalsetel konkurentidel puuduvad. Meedialubadele kõrvaltingimuste seadmise lõpetamine lihtsustaks ettevõtjatel meediaturul tegutsemist ning vähendaks nii ettevõtjate kui riikliku järelevalve haldus- ja töökoormust, toomata seejuures kaasa muutusi tarbijatele. Seega loobutakse regulatsioonist, mis meediateenuse osutaja konkurentsiolukorda veelgi nõrgestab.

Märgime siinjuures, et seaduse tasandil jäävad siiski kehtima AVMSD-ga nõutud teleprogrammi miinimumnõuded (MeeTS § 8). Lisaks sätestatakse seaduse tasandil Eesti autorite loodud ja Eesti esitajate esitatud muusikateoste osakaal, mis jäi varem kultuuriministri kõrvaltingimustega määrata. Seega on kultuuripoliitilised suunad ja miinimumnõuded seaduses kirjas.

2.4. Eelnõuga sätestatakse meediateenuste seaduses, konkurentsiseaduses ja menetlusseadustikes vajalikud muudatused seoses Euroopa meediavabaduse määrase rakendamisega. Määrus on küll otsekohalduv, aga eeldab siiski täpsustamist, kuidas rakendatakse artikleid 6, 22, 25. Lisaks on artikli 4 punkti 3 ja selle sätte põhjenduspunktide kohaselt vaja muuta ka allikakaitsega seotud norme nii meediateenuste seaduses kui ka menetlusseadustikes.

Lisaks eeltoodule on eelnõusse lisatud üksikuid tehnilisi täpsustusi, mis aitavad tagada MeeTS-i ajakohasuse.

Seaduseelnõule (välja arvatud Euroopa meediavabaduse määrase rakendamisega seonduv) eelnes väljatöötamiskavatsuse⁵ (edaspidi *VTK*) koostamine. Eelnõu menetlemise raames on teatud VTK-s toodud regulatsioonidest loobutud (nt taasedastamisloa regulatsioon). VTK raames kaasatud isikud on saanud oma arvamuse esitada ka eelnõu eri etappide juures ning esitatud ettepanekutega on võimalusel arvestatud.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist. Eelnõuga muudetakse meediateenuste seadust, elektrooniliseside seadust, konkurentsiseadust, kriminaalmenetluse seadustikku ja tsiviilkohtumenetluse seadustikku.

Paragrahv 1 sätestab MeeTS-i muudatused. Antud paragrahv koosneb 57 punktist.

Eelnõu § 1 punktid 1–2 – Muudetakse MeeTS-i reguleerimisala sätteid. Kehtiva seaduse kohaselt sätestab meediateenuste seadus audiovisuaalmeedia teenuste ja raadioteenuse (edaspidi koos *meediateenus*) osutamise korra, tegevuspõhimõtted ja nõuded meediateenuse osutajatele.

Muudatuse kohaselt sätestab meediateenuste seadus:

- audiovisuaalmeedia teenuse ja raadioteenuse osutamise korra, tegevuspõhimõtted ning nõuded audiovisuaalmeedia teenuse ja raadioteenuse osutajatele (§ 1 p 1);
- nõuded muudele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1083, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus) (ELT L, 2024/1083, 17.04.2024), nimetatud meediateenuste osutajatele, kui need on käesolevas seaduses otseselt sätestatud (§ 1 uus punkt 1¹).

Senine MeeTS-i § 1 punkt 1¹ loetakse punktiks 1², et oleks tagatud sätete loogiline järjekord.

⁵ <https://eelnoud.valitsus.ee/main#vVLnOPt7>.

Euroopa meediavabaduse määrus defineerib meediateenus mõiste laiemalt kui AVMSD-st lähtuva meediateenuste seaduse regulatsiooni alla seni kuuluvad audiovisuaalmeedia teenused ning raadioteenus. Viidatud määruse artikli 2 kohaselt on meediateenus teenus ELi toimimise lepingu artiklites 56 ja 57 määratletud tähenduses, kui teenuse või selle eristatava osa peamine eesmärk on pakkuda meediateenuse osutaja toimetust vastutusele mis tahes viisil üldsusele teavitust, meelelahutust või haridust saateid või ajakirjandusväljaandeid. Euroopa meediavabaduse määruse põhjenduspunkti 9 kohaselt peaks määruse kohaldamisel meediateenuse määratlus piirduma ELi toimimise lepingus määratletud teenustega ja peaks seetõttu hõlmama kõiki majandustegevuse vorme. Meediateenuse määratlus peaks hõlmama eelkõige tele- ja raadiosaateid, tellitavaid audiovisuaalmeedia teenuseid, taskuhäälingut ning ajakirjandusväljaandeid. Sellest peaks välja jääma kasutajate loodud sisu, mis on üles laaditud digiplatvormile, välja arvatud juhul, kui see kujutab endast tavaliselt kas rahalise või muud laadi tasu eest pakutavat kutsealast tegevust. Samuti peaks välja jääma puhtalt erakirjavahetus, näiteks e-kirjad ja kõik teenused, mille põhieesmärk ei ole saadete või ajakirjandusväljaannete pakumine, mis tähendab, et see sisu on üksnes teenusega seotud kõrvaline, mitte selle peamine eesmärk – näiteks reklaam või teave toote või teenuse kohta, mida pakuvad veebisaidid, kus meediateenuseid ei pakuta. Määratluse kohaldamisalast tuleks välja jätta organisatsioonide teabevahetus ning avalik-õiguslikele või eraõiguslikele üksustele suunatud teabe- või reklaammaterjalide edastamine ja levitamine. Kuna meediateenuse osutajate tegevus siseturul võib toimuda eri vormides, peaks meediateenuse osutaja määratlus hõlmama paljusid meediateenuse määratluse kohaldamisalasse kuuluvaid professionaalseid mediaettevõtjaid, sealhulgas vabakutselisi.

Eelnõu väljatöötaja hinnangul on MeeTS õige ja kohane õigusakt, kuhu sisse viia Euroopa meediavabaduse määrusest tulenevate nõuete rakendamine. Hetkel on MeeTS audiovisuaalmeedia- ja raadiokeskne, aga loogilise sammuna koondub meediaregulatsioon nüüd tervikuna ühte õigusakti.

MeeTS-i reguleerimisala sättest jäetakse välja lauseosa “edaspidi koos meediateenus” ning lisatakse seaduse reguleerimisalasse nõuded ka muudele Euroopa meediavabaduse määruks nimetatud meediateenuste osutajatele. Läbivalt mõiste “meediateenus” kasutamise jätkamine eksitaks seaduse rakendajaid – seda eelkõige normide puhul, mis peavad kohalduma üksnes audiovisuaalmeedia teenustele ja raadioteenusele. Seega, õigusselguse huvides täpsustatakse reguleerimisala ning mõistete lahtikirjutamisega kogu seadust, et oleks arusaadav, millised normid kehtivad AVMSD-st tulenevalt audiovisuaalmeedia teenustele ning nende osutajatele, millised normid raadioteenustele ning millised normid teistele Euroopa meediavabaduse määruks toodud meediateenustele ja nende osutajatele. Uute meediateenuste (eelkõige ajakirjandusväljaanded, rahalise või muud laadi tasu eest sisu üleslaadimine digiplatvormile jne) ja nende osutajate osas on täpsustatud, et **seadus kohaldub neile üksnes siis, kui see on konkreetsete sätete juures välja toodud.**

Eelnõu § 1 punkt 3 muudetakse MeeTS-i § 2 lõiget 1. Säte on seotud läbivalt mõistete täpsustamisega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 4 – MeeTS-i § 2 lõigetes 2 ja 3, § 6 lõigetes 1 ja 2, § 13 lõikes 1, § 19 pealkirjas ja lõikes 1, § 25 lõikes 2, § 26 lõikes 1, § 30 lõikes 2, lõike 3 punktis 1 ja lõikes 4 ning § 31 lõike 4 punktis 1 asendatakse sõna „meediateenus“ sõnadega „audiovisuaalmeedia teenus ja raadioteenus“ vastavas käändes. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 5 – MeeTSi §-i 2 täiendatakse lõikega 1¹. Antud sätte kohaselt kohaldatakse teistele Euroopa meediavabaduse määruse artikli 2 punktis 1 nimetatud meediateenust osutavale juriidilisele isikule meediateenuste seadust, kui juriidiline isik on asutatud Eestis.

Eelnõu § 1 punkt 6 – MeeTSi § 2 lõikes 3¹ asendatakse sõna „meediateenuse“ sõnaga „audiovisuaalmeedia teenuse“. Kuivõrd kogu seaduse ulatuses on mõistekasutust täpsustatud, siis tuleb seda teha ka antud sättes. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 7 – MeeTS-i § 2 lõikes 4 asendatakse sõna „meediateenust“ sõnadega „audiovisuaalmeedia teenust või raadioteenust“. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 8 – MeeTSi § 4 täiendatakse lõikega 3 ja lisatakse mõistete loetellu ka muudele Euroopa meediavabaduse määrmes sätestatud meediateenustele viitav säte. Meediateenus on lisaks audiovisuaalmeedia teenusele ja raadioteenusele ka muu Euroopa meediavabaduse määruse artikli 2 punktis 1 sätestatud meediateenus. MeeTS-i rakendatakse sellisele meediateenusele juhul, kui see on seaduses otseselt ette nähtud. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1-2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 9 – Täpsustatakse MeeTS-i § 5 teksti. Kuivõrd kehtiva seaduse lõige 1 keskendub nõ klassikalistele meediateenustele ehk audiovisuaalmeedia teenustele ja raadioteenusele, tehakse selles sättes vastavad parandused. Muudatuse kohaselt on audiovisuaalmeedia teenuste või raadioteenuse osutaja juriidiline või füüsiline isik, kes osutab televisiooni-, tellitavat audiovisuaalmeedia või raadioteenust ja kellel on toimetustvastutus meediateenuse sisu valikul ning kes määrab selle esitamise järjestuse ja edastamise viisi. §-i 5 täiendatakse teise lõikega, mille kohaselt meediateenuse osutaja on ka lõikes 1 nimetatata **muu Euroopa meediavabaduse määruse artikli 2 punktis 1 sätestatud meediateenust osutav juriidiline või füüsiline isik**, kelle ametialane tegevus seisneb meediateenuse osutamises ning kellel on toimetustvastutus meediateenuse sisu valikul ja kes määrab selle esitamise viisi. MeeTS-i rakendatakse sellisele meediateenuse osutajale juhul, **kui see on seaduses otseselt ette nähtud**. Sellisele meediateenuse osutajale rakendatakse § 16 lõiget 1, §-i 16¹ ja konkurentsiseadusesse lisatud meediaturu kontsentratsiooni norme.

Eelnõu § 1 punkt 10 – MeeTS-i § 8 teksti muudetakse.

Meediauuringud näitavad, et meedia sisupakkumistes ja -tarbimises on toimunud viimasel kümnendil olulised muutused: erinevat meediasisu pakkuvate meediakanalite arv on järsult tõusnud ning selle tulemusel on toimunud kanalite spetsialiseerumine ning auditooriumite killustumine. Kui aastatuhande vahetusel oli Eestis kaks suurema auditooriumiga eratelekanalit, siis oli uudistesaadete miinimummahu seadusega kehtestamine põhjendatud, kuid tänaseks on elanikkonna peamiseks uudiste allikateks interneti keskkonnad ning nendega konkureerimine ei peaks olema erameediale seadusega pandud kohustus, vaid meediateenuse osutajate tegevusvabadusel põhinev vabatahtlik otsus. Sarnaselt uudiste pakkumisele ja tarbimisele on muutunud ka omatoodangu olulisus – kui 20-30 aastat tagasi kõitsid teleauditooriumi tähelepanu välismaised teleseriaalid ja filmid, siis tänaseks on kõige enimvaadatud just eestikeelsed originaalsaadet. Seega ei ole sarnaselt uudiste regulatsiooniga vajalik ka omatoodangu edastamisele seadusega erinõudeid esitada, vaid on mõistlik suurendada meediateenuste osutajate tegevusvabadust äriliste otsuste tegemisel.

Antud sättes jäävad kehtima AVMSD-st tulenevad nõuded.

Kehtetuks muutub ka MeeTS-i § 8 lg 7, mis sätestab regionaalse televisiooniloaga seonduva. Kuivõrd muudatuse kohaselt kaotatakse regionaalne televisiooniluba kui loa liik, on ka viidatud säte vaja kehtetuks tunnistada (vt ka eelnõu p 30 selgitust).

Eelnõu § 1 punkt 11 – MeeTS-i § 9 pealkiri sõnastatakse ümber – nõuded raadioprogrammile. Lõikes 1 täpsustakse, et raadioprogrammi nädala miinimummahtu (84 tundi) ei kohaldata ajutise raadioloe alusel edastatavale raadioprogrammile (nt olukorras, kus soovitakse kajastada konkreetset sündmust). Lisaks täiendatakse antud paragrahvi teise lõikega. Kuivõrd uue regulatsiooni kohaselt ei kehtesta enam kultuuriminister raadiolubade kõrvaltingimusi (kõrvaltingimuste seadmisest üldse loobutakse), tuuakse Eesti autorite muusikateoste osakaalu miinimumnõue seaduse tasandile ning laiendatakse normi ka Eesti esitajate esitatud teostega.

Muudatuse kohaselt edastab raadioloe alusel tegutsev raadioteenuse osutaja raadioprogrammis muusikateoste kalendrikuu mahust vähemalt 30 protsenti Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoseid. Arvestades muukeelse auditooriumi huve ning Eesti autorite poolt loodud või Eesti esitajate poolt esitatud muukeelsete muusikateoste tagasihoidlikumat pakkumist sätestab seadus muukeelsele sõnasaateid edastavale raadioprogrammile Eesti autorite loodud või Eesti esitajate poolt esitatud muusikateoste edastamise mahule madalama miinimumnõude. Raadioloe alusel tegutsev raadioteenuse osutaja, kelle muukeelsed sõnasaated moodustavad tööpäeviti ajavahemikul kella 6.00-st kuni 22.00-ni vähemalt 20 protsenti programmi mahust, edastab muukeelses raadioprogrammis edastatavate muusikateoste kalendrikuu mahust vähemalt 15 protsenti Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoseid.

Sõnasaade MeeTS-i tähenduses on saade, kus vähemalt poole selle mahust moodustab sõnaline osa. Sõnalise osa hulka ei arvata reklaami, otsepakkumisi ega omasaadete reklaami.

Mõiste „Eesti autor“ hõlmab muusikateose autoreid (helilooja, sõnade autor, tõlkija, arranžeerija), kes on Eesti päritolu või Eesti residendid. Eesti autori teoseks loetakse muusikateos, kus on vähemalt üks autoritest Eestist, olenemata autorite koguarvust. Eesti esitaja on Eesti päritolu või Eesti resident. Eesti esitaja teoseks loetakse muusikateos, kus on vähemalt üks esitajatest Eestist, olenemata esitajate koguarvust.

Antud nõue laieneb raadioloe alusel tegutsevatele raadioteenuse osutajale. Raadioteenust võib pakkuda kahel viisil. Traditsiooniline raadioringhääling tähendab raadioprogrammide edastamist raadiosagedustel (nt FM sagedused 88-108 MHz). Tulenevalt sagedusressursside piiratusest on nende sageduste kasutamise reguleeritud läbi raadiolubade andmise protsessi. Raadioloata saab raadioteenust pakkuda peaaegu piiramatul ressursiga internetis ilma piiratud sagedusressurssi kasutamata.

Eelnõu § 1 punkt 12 – Eelnõuga muudetakse MeeTS-i 2. peatüki pealkirja. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 13 – MeeTS-i § 13 lõikest 1 jäetakse välja sõnad „ja kõrvaltingimustest“. Vt seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 14 – MeeTS-i § 15 lõikeid 4–6 täiendatakse pärast sõna „ametialaselt“ sõnadega „või püsiva lähedase eraelulise suhte tõttu“. Antud muudatus on seotud Euroopa meediavabaduse määruse artikli 4 lõike 3 rakendamisega.

Artikli 4 lõike 3 kohaselt tagavad liikmesriigid, et ajakirjandusallikad ja konfidentsiaalsed teated on tulemuslikult kaitstud. Liikmesriigid ei võta meetmeid, millega:

- a) kohustatakse meediateenuse osutajaid või nende toimetuse töötajaid avalikustama ajakirjandusallikate või konfidentsiaalse teabevahetusega seotud või nende tuvastamist võimaldavat teavet, või kohustatakse isikuid, kes võivad oma tavapärase või ametialase suhte tõttu meediateenuse osutaja või toimetuse töötajatega omada sellist teavet, sellist teavet avalikustama;
- b) peetakse kinni, karistatakse, kuulatakse pealt ja kontrollitakse meediateenuse osutajaid või nende toimetuse töötajaid, või jälgitakse, otsitakse läbi või arestitakse nende äri- või eraruume sellise teabe saamise eesmärgil, mis on seotud ajakirjandusallikate või konfidentsiaalse teabevahetusega või mis võimaldab nende tuvastamist, või peetakse kinni, karistatakse, kuulatakse pealt ja kontrollitakse isikuid, kes võivad oma tavapärase või ametialase suhte tõttu meediateenuse osutaja või selle toimetuse töötajatega omada sellist teavet, või jälgitakse, otsitakse läbi või arestitakse nende äri- või eraruume sellise teabe saamise eesmärgil;
- c) kasutatakse sekkuvat jälgimistarkvara materjali, digiseadme, -masina või -vahendi puhul, mida kasutavad meediateenuse osutajad, nende toimetuse töötajad või isikud, kes võivad oma tavapärase või ametialase suhte tõttu meediateenuse osutaja või tema toimetuse töötajatega omada teavet, mis on seotud ajakirjandusallikate või konfidentsiaalse teabevahetusega või mis võimaldab neid tuvastada.

Põhjenduspunkti nr 19 kohaselt on ajakirjanikel ja toimetajatel usaldusväärse meediasisu tootmisel ja pakkumisel keskne roll, seda eelkõige uudiste või päevakajaliste sündmuste kajastamisel. Allikad on ajakirjanike „toormaterjal“: need on meediasisu, eelkõige uudiste ja päevakajalise sisu tootmise aluseks. Seetõttu on ülioluline kaitsta ajakirjanike võimet koguda, kontrollida ja analüüsida teavet, eelkõige sellist konfidentsiaalselt saadud või edastatud teavet nii internetis kui ka väljaspool seda, mis on seotud ajakirjandusallikatega või võimaldab neid tuvastada. Meediateenuse osutajad ja nende toimetuste töötajad, eelkõige ajakirjanikud, sealhulgas ebatüüpilises töösuhtes, näiteks vabakutselised ajakirjanikud, peaksid saama tugineda ajakirjandusallikate ja konfidentsiaalse teabevahetuse tugevale kaitsele.

Põhjenduspunkti nr 20 kohaselt selleks, et vältida ajakirjandusallikate ja konfidentsiaalse teabevahetuse kaitsest kõrvalehoidmist ning tagada era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumite saladuse austamine kooskõlas põhiõiguste hartaga, tuleks kaitsemeetmeid kohaldada ka isikute suhtes, kellel on meediateenuse osutajate või toimetajatega **regulaarsete era- või ametialaste suhete tõttu** tõenäoliselt teavet, mille abil võib tuvastada ajakirjanduslikke allikaid või konfidentsiaalset teabevahetust. **See peaks hõlmama isikuid, kes elavad lähedases suhtes ühises leibkonnas ning seda stabiilselt ja pidevalt**, ning isikuid, kes on või on olnud ametialaselt seotud saadete või ajakirjandusväljaannete ettevalmistamise, koostamise või levitamisega ning keda võetakse sihikule üksnes seetõttu, et neil on tihedad sidemed meediateenuse osutajate, ajakirjanike või muude toimetuse liikmetega. Ajakirjandusallikate ja konfidentsiaalse teabevahetuse kaitse peaks tooma kasu ka meediateenuse osutajate töötajatele, näiteks tehnilistele töötajatele, sealhulgas küberturvalisuse ekspertidele, keda võidakse sihikule võtta, arvestades nende olulist rolli ajakirjanike igapäevatöös, mis nõuab lahendusi, et tagada ajakirjanike töö konfidentsiaalsus ja sellest tulenevat tõenäosust, et neil on juurdepääs ajakirjanduslikke allikaid või konfidentsiaalset teabevahetust käsitlevale teabele.

Allikakaitse õiguslikud alused sätestati meie seadusandluses 25.11.2010 vastu võetud ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seadusega. Antud seaduse seletuskirjas⁶ on põhjalikult selgitatud, millistel kaalutlustel ringhäälinguseaduses ja menetlusseadustikes vastav regulatsioon sätestati. Tol hetkel tugineti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklile 10, Euroopa Nõukogu soovitusel nr 7 (2000) ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale. Vastavad muudatused tehti ka menetlusseadustikes. Seletuskirja kohaselt: /.../ Nagu üldises osas eelnevalt märgitud, peab allikakaitse laienema ka ajakirjanduslikul eesmärgil andmeid töötleva isikuga ametialaselt kokku puutuvale isikutele, et tagada allikakaitse põhimõtte rakendamine võimalikult laias, ent samas põhjendatud ulatuses. Seetõttu nähakse ette ka KrMS § 72 muudatus, mille kohaselt laieneb allikakaitsele tuginemise õigus sarnaselt RingHS-is kavandatuga ka ajakirjanduslikul eesmärgil andmeid töötleva isikuga ametialaselt kokku puutuvatele isikutele.” Sama normiloogika alusel tehti muudatus ka tsiviilkohtumenetluse seadustikku.

Ringhäälinguseaduse kehtetuks tunnistamisel viidi vastav regulatsioon meediateenuste seadusesse. Meediateenuste seaduses on allikakaitse reguleeritud §-s 15. MeeTS-i § 15 lõike 3 kohaselt laieneb informatsiooniallika kaitse ka isikule, kes ametialaselt puutub kokku andmetega, mis võimaldavad tuvastada ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isiku informatsiooniallika.

Euroopa meediavabaduse määrus aga laiendab isikute ringi. Lisaks ametialasele kokkupuutele laieneb kaitse ka tavapärasele suhtele (vt art 4 lõige 3, ingliskeelses tekstis *regular relationship*). Eelnõu väljatöötaja ning Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul annab selgema arusaama antud mõistekasutusest põhjenduspunktides toodut avav mõiste “püsiv lähedane eraeluline suhe”. Seda mõistet kasutatakse ka eelnõus ja see hõlmab isikuid, kes elavad lähedases suhtes ühises leibkonnas ning seda stabiilselt ja pidevalt. See sõnastus on vastavuses Euroopa meediavabaduse määruse mõttega ega laiendaks antud privileegi mõõdutundelt, mis tõenäoliselt hakkaks tõhusat kriminaalmenetlust põhjendamatult takistama. Eeltoodust tulenevalt muudetakse nii MeeTS-i § 15 kui ka menetlusseadustikke (**eelnõu §-d 4 ja 5**).

Eelnõu § 1 punkt 15 – MeeTS-i § 16 ehk avaliku teabe nõuded meediateenuste osutajatele sõnastatakse ümber ja seda nii, et säte oleks kooskõlas Euroopa meediavabaduse määruse artikliga 6, aga jätkuvalt ka AVMSD artikliga 5, mis sätestab nõuded konkreetselt audiovisuaalmeedia teenuse osutajale.

Uue § 16 lõike 1 kohaselt teevad audiovisuaalmeedia teenuste ja raadioteenuse osutaja ning käesoleva seaduse § 5 lõikes 2 nimetatud meediateenuse osutaja **enda kohta hõlpsasti ja vahetult kättesaadavaks** Euroopa meediavabaduse määruse artikli 6 lõikes 1 nimetatud teabe. See võib tähendada sellise info ülespanemist oma veebilehel, sotsiaalmeedia kontrol vms.

Artikli 6 lõikes 1 esitatud teave on järgmine:

- a) nende juriidiline nimi või juriidilised nimed ja kontaktandmed;
- b) sellise otsese või kaudse omaniku nimi või selliste otseste või kaudsete omanike nimed, kellel on osalus, mis võimaldab neil mõjutada teenuseosutaja tegevust ja strateegiliste otsuste

⁶ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a4680939-75ea-a4b8-d3a3-4253c405ebac/>

tegemist, sealhulgas see, kas nad on otseselt või kaudselt riigi või avaliku sektori asutuse või üksuse omanduses;

c) selle tegelikult kasu saava omaniku nimi või nende tegelikult kasu saavate omanike nimed, nagu on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 6;

d) neile riiklikuks reklaamiks eraldatud aastane kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastane kogusumma.

Seni kohaldusid punktides a-c toodud nõuded sisuliselt üksnes audiovisuaalmeedia teenuse osutajale (tulenesid AVMSD-st). Euroopa meediavabaduse määruse rakendumisel kohalduvad need aga ka raadioteenuse osutajale ja muudele meediateenuse osutajatele. Ülejäänud nõuded, mis tulenevad AVMSD artiklist 5, jäävad kehtima audiovisuaalmeedia teenuse osutajale, ja need kajastuvad § 16 uues lõikes 2. Antud sätte kohaselt audiovisuaalmeedia teenuse osutaja teeb veebilehel enda kohta arusaadavalt ja püsivalt kättesaadavaks lisaks lõikes 1 sätestatule:

- 1) vastutava toimetaja nime ja kontaktandmed, et tagada heast ajakirjandustavast kinnipidamine ja sõnavabaduse põhimõtete järgimine;
- 2) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kui riikliku järelevalve tegija kontaktandmed;
- 3) kuulumise Eesti jurisdiktsiooni alla.

Euroopa meediavabaduse määruse põhjenduspunkti 32 kohaselt on väga tähtis, et meediateenuste saajad teaksid kindlalt, kes on meediateenuste omanik ja taustajõud, et nad saaksid tuvastada ja mõista võimalikke huvide konflikte. See on hästi informeeritud arvamuse kujundamise eeltingimus ning sellest tulenevalt demokraatias aktiivselt osalemise eeltingimus. Selline läbipaistvus on ühtlasi tõhus vahend toimetuse tegevusse sekkumise ohu heidutamiseks ja seega selle vähendamiseks. Lisaks aitab see kaasa avatud ja õiglase turukeskkonna loomisele ning suurendab meedia vastutust meediateenuste saajate ees, aidates lõppkokkuvõttes kaasa meediateenuste kvaliteedi parandamisele siseturul. Seega on vaja kehtestada kõigile meediateenuse osutajatele kogu liidus ühised teabele esitatavad nõuded. Kõnealused nõuded peaksid sisaldama proportsionaalseid ja sihipäraseid nõudeid, et meediateenuse osutajad avalikustaksid nende omandisuhetega seotud asjakohase teabe ning avaliku sektori asutustelt ja üksustelt saadud reklaamitulud. Selline teave on vajalik selleks, et meediateenuste saajad mõistaksid võimalikke huvide konflikte ja saaksid nende kohta järelepärimisi teha, sealhulgas juhul, kui meediaomanikud on riikliku taustaga, eeltingimusena selleks, et nad saaksid hinnata saadud teabe usaldusväärsust. Seda on võimalik saavutada ainult siis, kui meediateenuste saajate käsutuses on hästitoimival viisil asjakohane teave meediaomandi kohta, eelkõige meediasisu vaatamise, kuulamise või lugemise ajal, nii et nad saavad sisu õiges konteksti asetada ja sellest õige mulje kujundada. Seega oleks sihipärase meediaomandi käsitleva teabe avalikustamine selgelt suurema kasuteguriga kui avalikustamiskohustuse mis tahes võimalik mõju põhiõigustele, sealhulgas õigusele era- ja perekonnanähtudele ning isikuandmete kaitsele. See ei tohiks mõjutada liikmesriikide poolt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849 (11) artikli 30 lõike 9 alusel võetud meetmeid. Asjaomased meediateenuse osutajad peaksid nõutava teabe avalikustama elektroonilises vormingus näiteks oma veebisaidil või muus kergesti ja vahetult juurdepääsetavas kohas.

Jätakuvalt tuuakse seadusesse sisse nõue esitada vastutava toimetaja nime ja kontaktandmeid. Tegemist on isikuandmetega, mille avalikustamiseks on avalik huvi. Kvaliteetsed ajakirjandusväljaanded on ajalooliselt eneseregulatsiooni korras avalikustanud väljaannete vastutavate toimetajate nimed ja kontakti, mille kaudu on inimestel võimalik meediaväljaandega suhelda. Selline praktika toetab ajakirjandusväljaannete usaldusväärsust ning tagab nende tegevuse suurema läbipaistvuse. Seaduse tasemel sätestati vastutavate toimetajate nimede avalikustamine ringhäälinguorganisatsioonidele 1994. aastal

ringhäälinguseadusega ja nõue võeti 2011. aastal üle ka meediateenuste seadusesse. Käesoleva seadusega laiendatakse vastutavate toimetajate nimede avalikustamise kohustus kõigile meediateenustele. Sellega ühtlustatakse seaduse tasemel trükimeedia eneseregulatsiooni põhimõtted ja MeeTSis audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele kehtestatud nõuded. Kuivõrd seaduse tasandil peab olema kirjas ka isikuandmete töötlemise eesmärk, on sättesse lisatud ka vastutava toimetaja andmete töötlemise eesmärk - heast ajakirjandustavast kinnipidamine ja sõnavabaduse põhimõtete järgimine.

Eelnõu § 1 punkt 16 – MeeTS-i täiendatakse §-dega 16¹ ja 16².

Uus § 16¹ reguleerib meediateenuse osutaja märkimist äriregistris (kehtib neile isikutele, kes äriregistri seaduse alusel sinna kantakse) ja teabe esitamist. Antud säte on seotud Euroopa meediavabaduse määruse artikli 6 lõikega 2, mille kohaselt teevad liikmesriigid oma reguleerivatele asutustele või organitele või muudele pädevatele asutustele või organitele ülesandeks töötada välja **riiklikud meediaomandi andmebaasid**, mis sisaldavad määruse lõikes 1 sätestatud teavet.

Euroopa meediavabaduse määruse põhjenduspunkti nr 33 kohaselt peaksid meediaomandi läbipaistvuse suurendamiseks liikmesriigid tegema meediaomandi andmebaaside väljatöötamise ülesandeks ka riiklikele reguleerivatele asutustele või organitele või muudele pädevatele asutustele ja organitele. Sellised andmebaasid peaksid toimima ühtse kontaktpunktina, mis võimaldab meediateenuste saajatel hõlpsasti kontrollida asjaomase meediateenuse osutajaga seotud asjakohast teavet. Võttes arvesse riikide haldusspetsiifikat ja selleks, et vähendada halduskoormust, peaks liikmesriikidel olema paindlikkus otsustada, milline asutus või organ vastutab selliste meediaomandi andmebaaside väljatöötamise eest. See võib olla näiteks riiklik reguleeriv asutus või organ või muu haldusorgan, kes omakorda võib selle ülesande täitmisel toetuda teise asjakohase oskusteabega organi abile.

Eelnõu § 16¹ lõike 1 kohaselt märgitakse audiovisuaalmeedia teenuste ja raadioteenuse osutaja ning § 5 lõikes 2 nimetatud meediateenuse osutaja äriregistri avalikus toimikus meediateenuse osutajana.

Lõike 2 kohaselt esitavad audiovisuaalmeedia teenuste ja raadioteenuse osutaja ja § 5 lõikes 2 nimetatud meediateenuse osutaja äriregistriale koos majandusaasta aruandega riikliku reklaamitulu aastase kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastase kogusumma. Nimetatud summad avalikustatakse äriregistri avalikus toimikus.

Lõike 3 kohaselt kehtestab täpse loetelu Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) tegevusaladest, mille puhul kohalduvad lõiked 1 ja 2, valdkonna eest vastutav minister (kultuuriminister) määrusega. Eelnõu väljatöötajad loevad hetkel tegevusaladeks järgmiste EMTAK (2025) koodide all olevaid tegevusi: 58121 (Ajalehtede kirjastamine), 58131 (Ajakirjade jm perioodika kirjastamine), 60101 (Raadioringhääling ja audiosisu levitamine), 60201 (Televisiooniteenused ja videote levitamine), 60391 (Muu sisu levitamine).

Eeltoodud regulatsioon on välja töötatud koostöös Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi ning Registre ja Infosüsteemide Keskusega. Eesmärk oli leida lahendus, mis võimalikult vähe koormab ettevõtjaid ja kasutab maksimaalselt ära olemasolevaid infotehnoloogilisi lahendusi ja olemasolevaid andmeid. Euroopa meediavabaduse määruse artikkel 6 lõikes 1 toodud andmed on suures osas **äriregistri andmed**

(juriidiline nimi või juriidilised nimed ja kontaktandmed; otsese või kaudse omaniku andmed ning tegeliku kasusaaja andmed). Uue kohustusena lisandub info riiklikuks reklaamiks eraldatud aastase kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastase kogusumma kohta.

Regulatsiooni väljatöötamisel jäi kaalule lahendus, mille kohaselt Euroopa meediavabaduse määruses loetletud info avalikustamiseks kohustatud ettevõtjaid eristatakse EMTAK koodi järgi, mis uueneks majandusaasta aruande esitamisel kord aastas, ning summad, mis saadakse riiklikuks reklaamiks ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulud, tuleb deklareerida majandusaasta aruande esitamisega samas sammus, kui süsteem tuvastab, et ettevõtja kuulub EMTAKi koodi põhjal vastavasse kategooriasse.

Protsessi kirjeldus on järgmine:

- 1) Ettevõtja märgib asutamisel või majandusaasta aruande esitamisel oma tegevusala (ÄS § 4 lg 5). Seda tehakse üks kord aastas, poole aasta pealt tegevusala muuta ei saa.
- 2) Kultuuriminister on kehtestanud määrusega loetelu tegevusaladest (EMTAK koodid), mida loetakse meediateenuse osutamiseks.
- 3) Automaatika seob ära esitatud tegevusala ja kultuuriministri esitatud EMTAK koodid, tuvastab, et tegevusala läheb meediateenuse osutamise alla.
- 4) E-äriregistris ettevõtja vaatel kuvatakse automaatselt tegevusalade väljal teave, et juriidiline isik on meediateenuse osutaja meediateenuste seaduse tähenduses.
- 5) Meediateenuse osutajal on kohustus majandusaasta aruande lisana tuua eraldi välja riikliku reklaamitulu aastane kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastane kogusumma.
- 6) Automaatika võtab esitatud summa ja kuvab eraldi ridadena majandusaasta aruannete kastis vastava aasta aruande all nt „Perioodil 01.01.2025 - 31.12.2025 eraldati juriidilisele isikule riiklikuks reklaamiks x eurot.“ ja „Perioodil 01.01.2025 - 31.12.2025 eraldati juriidilisele isikule kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt reklaamiks x eurot.“

Eelnõuga lisatav § 16² on seotud Euroopa meediavabaduse määruse artikli 25 rakendamisega. Artikli 25 lõike 2 kohaselt teevad avaliku sektori asutused või üksused igal aastal elektroonilisel ja kasutajasõbralikul viisil avalikult kättesaadavaks teabe riikliku reklaami avaliku sektori kulude kohta. Kõnealune teave sisaldab vähemalt järgmist:

- a) nende meediateenuse osutajate või digiplatvormide pakkujate ametlikud nimed, kellelt teenuseid osteti;
- b) kui see on kohaldatav, nende kontsernide ametlikud nimed, kuhu sellised punktis a osutatud meediateenuse osutajad või digiplatvormide pakkujad kuuluvad, ning
- c) aastas kokku kulutatud summa ning meediateenuse osutaja või digiplatvormi pakkuja kohta kulutatud iga-aastane summa.

Liikmesriigid võivad esimese lõigu punktis b sätestatud kohustustest vabastada alla 100 000 elanikuga territoriaalüksuste piirkondlikud omavalitsused ning selliste piirkondlike omavalitsuste otsese või kaudse kontrolli all olevad üksused.

Artikli 25 lõike 3 kohaselt seiravad liikmesriikide reguleerivad asutused või organid või muud liikmesriikide pädevad sõltumatud asutused või organid lõikes 2 loetletud teabele tuginedes riikliku reklaami jaotamist meediateenuse osutajatele ja digiplatvormide pakkujatele ning annavad selle kohta igal aastal aru. Kõnealused aastaaruanded tehakse üldsusele kergesti juurdepääsetaval viisil kättesaadavaks.

Riiklik reklaam on Euroopa meediavabaduse määruse kohaselt edendamise või eneseedendamise sõnumi või avaliku teate või teabekampaania paigutamine, reklaam, avaldamine või levitamine meediateenuses või digiplatvormil, tavaliselt makse või muu tasu eest, kui seda teeb avaliku sektori asutus või üksus või seda tehakse sellise asutuse või üksuse heaks või selle nimel.

Riikliku reklaami hulka kuuluvad muuhulgas näiteks avaliku sektori asutuste poolt tellitud reklaami- ja teavituskampaaniad, aga ka töö- ja muud kuulutused ning tellitud teated.

Põhjenduspunkti nr 73 kohaselt peaksid liikmesriigid tegema riikliku reklaamiga seotud vajaliku teabe avalikult kättesaadavaks elektroonilises vormingus, mis on kergesti loetav, kättesaadav ja allalaaditav, kooskõlas ärisaladusi käsitlevate liidu ja riigisiseste normidega. Samuti on vaja, et riiklikud reguleerivad asutused või organid või muud pädevad sõltumatud asutused või organid seiraksid avaliku sektori vahendite eraldamist meediateenuse osutajatele ja digiplatvormide pakkujatele riikliku reklaami eesmärgil ning annaksid selle kohta aru. Kui riiklikud reguleerivad asutused või organid või muud pädevad sõltumatud asutused või organid seda taotleavad, peaksid riigiasutused ja riigiga seotud üksused andma neile täiendavat teavet, mis on vajalik, et hinnata avaldatud teabe terviklikkust ning selliste vahendite eraldamise puhul kasutatavate kriteeriumide ja menetluste kohaldamist. Käesolev määrus ei tohiks mõjutada liidu riigihanke ja riigiabi normide kohaldamist.

Vaatamata sellele, et Euroopa meediavabaduse määrus on otsekohalduv, on artikli 25 lõikes 2 toodu selguse mõttes ka MeeTS-is sätestatud.

Eelnõu § 16² lõike 1 kohaselt teevad avaliku sektori asutused igal aastal elektrooniliselt ja kasutajasõbralikul viisil avalikult kättesaadavaks Euroopa meediavabaduse määruse artikli 25 lõikes 2 nimetatud teabe. See teave esitatakse avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis⁷ sätestatud korras.

Eelnõu väljatöötaja kaalus võimalust vabastada MeeTS-i regulatsiooniga Euroopa meediavabaduse määruse artikli 25 lõike 2 punktis b sätestatud teabe (kontsernide ametlikud nimed, kuhu sama lõike punktis a osutatud meediateenuse osutajad või digiplatvormide pakkujad kuuluvad) esitamise kohustustest alla 100 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksused ning selliste kohaliku omavalitsuse üksuste otsese või kaudse kontrolli all olevad üksused. Kuivõrd erand kohaldub üksnes kergesti leitava avaliku info kohta (kontsernide ametlikud nimed) ja selle edastamine ei tekita asutusele täiendavat töökoormust, siis ei pidanud eelnõu väljatöötaja vastava erandi tegemist otstarbekaks.

Lõike 2 kohaselt koostab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet lõikes 1 osutatud teabe kohta aruande iga aasta 1. septembriks, mis avaldatakse tema veebilehel. 1. september on TTJA-le realistlik periood andmete analüüsiks ja kokkuvõtte tegemiseks.

Euroopa meediavabaduse määruse artikli 25 rakendamiseks on kavas täiendada makseandmikke, mida esitavad kõik valitsussektorisse kuuluvad üksused rahandusministri määruse “Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend” alusel. Makseandmikes ei ole hetkel nii detailseid kontosid, et saaks eraldi välja võtta maksed ostetud reklaami eest.

⁷ Rahandusministri määrus „Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend“ Link: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12874684?leiaKehtiv>

Ettepanek on luua makseandmikesse uus kuuekohaline konto, mille alusel on võimalik saldoandmike infosüsteemist (<https://saldo.rtk.ee/saldo-app/>) kasutajasõbralikul viisil vastavat infot kätte saada. Saldoandmike infosüsteemi andmefaili alusel teeb TTJA kord aastas analüüsi ning avalikustab selle tulemuse oma kodulehel. Analüüsis tuuakse eraldi välja ka andmed kontsernidesse kuuluvate teenuse tarnijate kohta.

Detailsed lahendused töötatakse välja koostöös Riigi Tugiteenuste Keskusega.

Eelnõu § 1 punktid 17 ja 18 – muudetakse MeeTS-i § 17 lõikeid 1 ja 3. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 19 – MeeTS-i § 19 lõikeid 2–5 muudetakse ning **eelnõu § 1 punktiga 20** tehtava muudatusega tunnistatakse kehtetuks § 19 lõige 6.

Kehtiva MeeTS § 19 lõike 3 sõnastus ei võimalda meediateenuse osutajal enne kella 22.00 näidata saateid, mis võivad tõenäoliselt kahjustada alaealiste mõnda earühma, isegi mitte koos vastavasisulise hoiatusega enne saate algust ja saate ajal. MeeTS § 19 lõige 4 kohustab meediateenuse osutajat ka pärast kell 22.00 eetris oleva saate puhul, kui see võib tõenäoliselt kahjustada alaealiste mõnda earühma, lisama enne saadet hoiatus saate sobimatuse kohta alaealiste mõnele earühmale. Kuivõrd hetkel kehtiv MeeTS § 19 regulatsioon ei arvesta alaealiste erinevate vanuserühmadega, siis võib MeeTS § 19 lõigete 3 ja 4 kehtiv sõnastus põhjendamatult piirata alaealiste õigust teabele. Näiteks ei ole kehtiva regulatsiooni alusel 12-aastaselt lapsel võimalik enne kella 22.00 vaadata/kuulata saadet või saada teavet, mis võib tõenäoliselt kahjustada alla 12-aastaste earühma füüsilist, vaimset või kõlbelist arengut (nt filmi „Krahv Monte Cristo“, 2024, mis on sobilik vanusele 12+).

Uue § 19 lõike 2 kohaselt ei tohi audiovisuaalmeedia teenuse ja raadioteenuse osutaja edastada pornograafilist sisu või vägivalda või julmust propageerivat sisu pornograafilise sisuga ja vägivalda või julmust propageerivate teoste leviku reguleerimise seaduse § 1 lõike 2 punktide 3 ja 4 tähenduses.

Uue § 19 lõike 3 kohaselt ei kohaldata lõikes 2 kehtestatud nõudeid juhul, kui audiovisuaalmeedia teenuse või raadioteenuse osutaja tagab, et sellised saated on isiklike tunnuskoodide või teiste asjakohaste tehniliste lahenduste abil vastu võetavad üksnes viisil, mis on alaealisele tavaolukorras kättesaamatu.

Uue § 19 lõike 4 kohaselt ei tohi audiovisuaalmeedia teenuse ja raadioteenuse osutaja ajavahemikul kella 6.00-st kuni 22.00-ni programmis edastada muid alaealiste mõne earühma füüsilist, vaimset või kõlbelist arengut kahjustada võivaid saateid, välja arvatud juhul, kui enne saadet esitatakse arusaadaval viisil hoiatus, mis teatab, et järgnev saade on alaealiste mõnele earühmale sobimatu ning audiovisuaalmeedia teenuse puhul on kogu saate ajal ekraanil näha asjakohane hoiatav sümbol.

Uue § 19 lõike 5 kohaselt kui programmis või programmikataloogis on saateid, mille sisu vastab § 19 lõigetes 2 või 4 sätestatud tingimustele, ei tohi audiovisuaalmeedia teenuse või raadioteenuse osutaja nimetatud saateid oma programmis või programmikataloogis tutvustades esitada piirangut põhjustanud saatelõike. Saateid saab auditooriumile tutvustada ilma piiranguid põhjustavaid saatelõike esile tõstmata. Arvestades, et saadete tutvustused on lühikese ajalise kestvusega, ja neid edastatakse auditooriumit eelnevalt hoiatamata, ei ole lastevanematel võimalik sobimatu sisuga saatetutvustusele enne nende edastamist reageerida.

Selle tõttu tuleb vältida kõiki olukordi, kus piirangut põhjustanud sisu võiks jõuda sobimatute earühmadeni.

Eelnõu § 1 punkt 21 – MeeTS-i § 19² teksti muudetakse. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 22 – MeeTS-i § 21 lõike 2 muudatus on seotud regionaalse raadio- või televisiooniloo liigi kaotamisega (vt ka eelnõu p-de 30 ja 31 selgitust).

Eelnõu § 1 punkt 23 – MeeTS-i § 22 lõikes 1 ning § 27 lõigetes 1 ja 2 asendatakse sõna „meediateenuste“ sõnadega „audiovisuaalmeedia teenuse, raadioteenuse“. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 24 – MeeTS-i § 23 lõikest 4 jäetakse välja sõnad „edaspidi *audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv*“. Muudatus on seotud Vabariigi Valitsuse 22.12.2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 29 lõikes 3 toodud nõudega, mille kohaselt viites Euroopa Liidu õigusaktile peab nimetama viidatava õigusakti andja või andjad, akti liigi ja numbri. Normitehniliselt ei ole korrektne kasutada õigusnormis Euroopa Liidu õigusaktile viidates sõnalist viidet.

Eelnõu § 1 punkt 25 – MeeTS-i § 29 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

(1¹) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 kohaldatakse televisiooni- või raadioloo alusel pakutavale teenusele.

Täpsustus on vajalik, sest televisiooni- või raadioluba mittevajavate teenuste puhul nagu näiteks internetiraadiod ja -telekanalid või striimingu rakendused nimetatud piiranguid ei kehtestata.

Eelnõu § 1 punkt 26 – MeeTS-i § 29 lõike 3 punkt 1 muudetakse. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punktid 27–29 – MeeTS-i § 30 lõikeid 1, 3, 7 ja 8¹ muudetakse. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 30 – MeeTS-i §-s 32 asendatakse sõnad „Televisiooni- või raadioteenust“ sõnadega „Televisiooniteenust või Eesti raadiosagedusplaanis ringhäälingu jaoks ettenähtud sagedustel pakutavat raadioteenust“. Täpsustus on vajalik, sest televisiooni- või raadioluba mittevajavate teenuste puhul nagu näiteks internetiraadiod ja -telekanalid või striimingu rakendused nimetatud nõuded ei kehti.

Eelnõu § 1 punkt 31 – Muudetakse MeeTS-i §-s 33 toodud televisioonilubade liike. Kuivõrd muudatusi on kõikides § 33 lõigetes, esitatakse muudatus terve paragrahvi taasesitamisega.

Lõike 1 kohaselt antakse televisiooniteenuse osutamiseks välja järgmisi tegevuslubasid:

- 1) üleriigiline televisiooniluba;
- 2) rahvusvaheline televisiooniluba välisriigi elanikkonnale suunatud teleprogrammi edastamiseks.

Televisioonilubade süsteem kohandatakse vastavaks audiovisuaalmeedia teenuste turul toimunud muutustele. Kaotatakse regionaalse televisiooniloa loaliik, sest regionaalsust sellisel kujul nagu varem digi-TV platvormil enam ei eksisteeri.

Lõike 2 kohaselt antakse üleriigiline televisiooniluba kuni kümneks aastaks, kui on täidetud MeeTS-i §-s 32 nimetatud tingimused. Muudatusega jäetakse välja viide regionaalsele televisiooniloale.

Lõike 3 kohaselt antakse rahvusvaheline televisiooniluba kuni viieks aastaks, kui on täidetud MeeTS-i §-s 32 nimetatud tingimused ning TTJA on vajaduse korral enne pidanud nõu teleprogrammi sihtriigi asjaomase asutusega, kas kavandatava teleprogrammi sisu vastab sihtriigis kehtivatele nõuetele, eelkõige telereklaami ja alaealiste kaitse seisukohast.

Võrreldes kehtiva õigusega on antud sättes kaotatud kõrvaltingimuste seadmise võimalus. Meediauuringud näitavad, et meedia sisupakkumistes ja -tarbimises on toimunud viimasel kümnendil olulised muutused: erinevat meediasisu pakkuvate meediakanalite arv on järsult tõusnud ning selle tulemusel on toimunud kanalite spetsialiseerumine ning auditooriumite killustumine. Vabas konkurentsist toimuv meediaturg tagab vaatajatel võimalused tarbida erinevatel platvormidel mitmekesisest meediasisu ja selle tõttu ei ole enam programmide mitmekesisuse suurendamisele suunatud kõrvaltingimuste kehtestamine seaduse tasandil vajalik. Mõistlik on toetada meediateenuste osutajate tegevusvabadust äriliste otsuste tegemisel. Vt lisaks ka seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 32 – Muudetakse MeeTS-i § 35 lõiget 1, milles on sätestatud raadioloo liigid. Kaotatakse regionaalse raadioloo loaliik. Edaspidi jäävad alles üleriigiline raadioluba ja rahvusvaheline raadioluba välisriigi elanikkonnale suunatud raadioprogrammi edastamiseks. Varasem praktika üleriigilise raadioloo puhul on tähendanud, et üleriigilise raadioloo väljastamisega ei kaasne automaatselt levimist üle Eesti kõigis maakondades, vaid märgitakse ära konkreetsed maakonnad, kus üleriigilise raadioloo raadioprogramm levida võib (nt Power Hit Radio levib üleriigilise looga järgmistes levipiirkondades: Harjumaa, Tartumaa, Pärnumaa, Lääne-Virumaa, Viljandimaa ja Valgamaa). Selleks, et üleriigilise looga saaks levida ka mõnes teises maakonnas, peab meediateenuse osutaja ootama siiski uut raadiolubade konkurssi. Vaatamata eeltoodud sisulistele selgitusele leviala ulatuses jäädakse seaduses siiski mõiste „üleriigiline raadioluba“ kasutamise juurde, sest teatud juhtudel on vaja eristada seda loaliiki rahvusvahelisest loast. Kui seaduses mõeldakse mõlemat loaliiki, on kasutatud üksnes üldmõistet „raadioluba“.

Muudatus lihtsustaks raadiolubade regulatsiooni ning lisaks on tegu mõistliku muudatusega digiraadio (DAB) tehnoloogia valguses, sest sellega suureneb sagedusressurss ja uutes levipiirkondades levimist saab alustada kiiremini, kui senise praktika järgi (s.o iga paari aasta tagant raadiolubade konkursi tulemusena).

Eelnõu § 1 punkt 33 – Muudetakse MeeTS-i § 35 lõiget 2, millega jäetakse välja tekstiosa „§ 40 lõike 4 alusel kehtestatud kõrvaltingimused ning“. Vt seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 34 – Muudetakse MeeTS-i § 37 ja täpsustatakse ajutise televisiooni- või raadioloo andmise tingimusi.

Kehtiva seaduse kohaselt antakse ajutine televisiooni- või raadioluba juhul, kui on täidetud MeeTS-i §-s 32 nimetatud tingimused, kuni kolmeks kuuks programmi edastamiseks, mis on ajutise iseloomuga ja mille edastamise eesmärk on kajastada konkreetset sündmust.

Sellest põhimõttest on praktikas kaugenetud ning enamasti ei kasutata ajutisi lube sündmuste kajastamiseks (n-ö spordis MM-i või MK-etapi raadio), vaid raadioprogrammi olemasoleva leviala paindlikuks laiendamiseks konkursside vahelisel perioodil või juhul, kui konkursi käigus ei õnnestunud meediateenuse osutajal soovitud levipiirkondadesse laieneda.

Viimastel aastatel on nõudlus ajutiste raadiolubade järele järsult kasvanud. Kui varasematel aastatel väljastati aastas u kümme ajutist raadioluba (nt 2020. aastal kaheksa), siis 2021. aastal väljastati 72, 2022. aastal 51 ja 2023. aasta novembri seisuga 17 ajutist raadioluba. 2024. aastal väljastati üheksa ajutist raadioluba. Ajutised load anti 2021. aastal seitsmele erinevale teenuse osutajale, 2022. aastal vastavalt üheksale, 2023. aastal kaheksale. Neist ainult mõni üksik on välja antud realselt mõne sündmuse kajastamiseks. See tähendab, et tegelikult on ajutisi raadiolube kasutatud olemasolevate programmide leviala laiendamiseks.

Erandite seadmine ajutistele raadioprogrammidele on igati mõistlik. Samas on oluline, et ajutiste raadiolubadega edastatavast programmist ei saaks sisuliselt alalist meediateenuse osutamist, mis võib kahjustada raadioturul konkurentsi. Olukord, kus enamik turuosalistest on omandanud tegevusloa läbipaistvalt avaliku konkursi korras, aga mõned kasutavad ära mõneti ebaselget regulatsiooni ja osutavad teistega samaväärset teenust ajutiste raadiolubade alusel, moonutab paratamatult raadioturul ausat konkurentsi. Praegune meediateenuste seaduse regulatsioon ei täpsusta, kui tihti võib ajutisteks raadiolubadeks taotlusi esitada.

Arvestades lisanduvaid uusi tehnoloogiaid, näiteks digiraadio tulekut, peaks meediateenuste seadus looma piisavalt paindlikud võimalused ka selleks, et raadioteenust saaks uutel tehnoloogiatel testida (katsetada). Praegu ei võimalda meediateenuste seadus väljastada meediateenuste testlube ehk digiraadio teenuse testijatel peavad olema kehtivale meediateenuste seadusele vastavad raadioload. Üksnes testsignaali edastamine ei anna testimisel nii kvaliteetseid tulemusi kui raadioprogrammi edastamine. Samuti ei ole mõistlik piiratud ressursi kasutada ainult testsignaali edastamiseks. Eelnõuga see puudujääk likvideeritakse.

Muudatuse kohaselt antakse ajutine televisiooni- või raadioluba juhul, kui on täidetud MeeTSi §s 32 nimetatud tingimused, kuni kolmeks kuuks sellise programmi edastamiseks, mis on ajutise iseloomuga ja mille edastamise eesmärk on kajastada konkreetset sündmust, või programmi konkreetse levipiirkonna elanikele sobivuse hindamiseks või televisiooni- või raadioteenuse edastamise uue tehnoloogilise lahenduse katsetamiseks.

Muudatuse kohaselt saab ajutist televisiooni- või raadioluba pikendada üks kord kuni kolme kuu võrra. Pärast ajutise tegevusloa pikendamise perioodi lõppu tuleb meediateenuse osutajal ajutise programmi edastamine lõpetada või taotleda alalist tegevusluba.

Eelnõu § 1 punkt 35 – Muudetakse MeeTS-i § 39 lõike 2 punkti 6, milles jäetakse välja sõnad „ja kõrvaltingimustele“. Vt seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 36 – MeeTSi § 39 lõike 6¹ muudatusega ei kohaldata MeeTSi § 39 lõike 6 punkte 1, 1¹ ja 3 ajutise televisiooni- või raadioloo taotlejale. Kehtiva sätte kohaselt ei pea ajutise televisiooniloo taotleja esitama ligipääsetavuse tegevuskava (MeeTS § 39 lg 6 p 1¹).

Samas sätestab MeeTS § 39 lg 6 lisaks kõigile tegevusloa taotlejatele, sh ajutise tegevusloa taotlejatele, kohustuse esitada investeerimisprogramm ja äriplaan (p 1) ning taotluse esitamisele eelnenud majandusaasta aruanne, kui taotlejaks on isik, kellel puudub kohustus esitada majandusaasta aruanne äriregistrile (p 3). **Ajutise tegevusloa taotlemisel (tulenevalt planeeritava tegevuse ajutisusest) ei ole mõistlik koormata ettevõtjat andmete esitamisega, mis tõendavad tema jätkusuutlikkust.**

Eelnõu § 1 punkt 37 – MeeTS-i § 39 täiendatakse lõikega 6². MeeTS-i § 39 loetleb andmed, mis lisatakse tegevusloa taotlusele, ning dokumendid, mis tuleb taotlusele lisada. Täienduse kohaselt raadioloe taotlusele, välja arvatud ajutise raadioloe taotlusele, lisatakse autoreid esindava kollektiivse esindamise organisatsiooni kinnitus selle kohta, et taotleja on täitnud kõigis eelmisel perioodil talle välja antud raadiolubades märgitud Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoste edastamise kohustuse. Raadioluba esimest korda taotledes kinnitust esitama ei pea. Kinnitus annab võimaluse hinnata loa taotleja õiguskuulekust ning seda on võimalik kasutada uue loa väljastamisel taotluste hindamisel ühe kriteeriumina (näiteks saaks konkursil muudes kriteeriumides samaväärsete taotluste hindamisel eelise taotleja, kes on Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoste esitamise kohustuse täitnud). Antud muudatus on seotud ka eelnõu § 1 punktis 39 toodud muudatusega, mille kohaselt parima pakkuja väljaselgitamisel hinnatakse pakkumise vastavust MeeTS-i §-s 32 nimetatud tingimustele ning MeeTS-i § 39 lõikes 6² esitatud infot selle kohta, kuidas taotleja on täitnud kõigis eelmisel perioodil talle välja antud raadiolubades märgitud Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoste edastamise kohustust (uus § 43 lõige 2).

Juba täna esitavad raadioteenuste osutajad kollektiivse esindamise organisatsioonidele (Eesti Autorite Ühing (EAÜ), Eesti Fonogrammitootjate Ühing (EFÜ), Eesti Esitajate Liit (EEL)) (edaspidi ka KEO) aruandeid muusikateoste mängimise kohta nende jaamades, mille alusel KEO-d jaotavad autori-, esitaja ja fonogrammitootja tasusid. Samas ei ole raadioteenuse osutajate poolt esitatavad repertuaariaruanded veel täielikult kõigi teenuseosutajate vahel ühtlustatud ning kõik aruanded ei sisalda seaduse nõuete täitmiseks vajalikku infot.

Seaduses sätestatud nõude täitmiseks peab raadioteenuse osutajate poolt esitatav repertuaariaruandlus sisaldama lisaks lugude nimekirjale ja teoste (*International Standard Musical Work Code* - ISWC⁸) ning salvestiste koodidele (*The International Standard Recording Code* - ISRC⁹) ka lugude mängimise kestvust selliselt, et neist saab filtreerida välja Eesti autorite loodud ja Eesti esitajate esitatud teosed. Need on teoste standardid ja need on vajalikud masinloetavate aruannete automaatseteks koostamiseks.

EAÜ, EFÜ ja EEL on leppinud kokku, et Eesti autorite teoste osakaalu nõude järgimise kohta annab TTJA nõudmisel tagasisidet EAÜ. EAÜ ja EEL viisid läbi repertuaariaruannete võrdleva analüüsi kahe raadiojaama kvartaliaruannete näitel ning tulemused oli peaaegu identsed (kvartali peale erines tulemus ühe teose osas), mistõttu sai järeldada, et piisab vaid EAÜ poolsest tagasisidestamisest.

Juhul kui raadioteenuse osutaja esitab kollektiivse esindamise organisatsiooni mittekuuluvate Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud teoseid, siis esitab raadioteenuse osutaja

⁸ <https://www.iswc.org/>

⁹ <https://isrc.ifpi.org/en/>

vastavad andmed kollektiivse esindamise organisatsioonile ning viimane võtab need aruandes arvesse.

Eelnõu § 1 punkt 38 – MeeTS-i § 40, mis sätestab tegevusloa väljaandmise, esitatakse uuel kujul.

Tähelepanek nimetatud sätte ja eelnõu kohta tervikuna – raadioloo mõiste all mõeldakse nii üleriigilist kui ka rahvusvahelist luba. Kui on soovitud rõhutada eraldi üleriigilist või rahvusvahelist raadioluba, on see täpsustus eraldi välja toodud. Sama kehtib televisiooniloo mõiste kohta.

Paragrahvi 40 lõike 1 kohaselt kuulutab raadioloo väljaandmiseks TTJA peadirektor välja avaliku konkursi. Konkursi väljakuulutamise, väljaantavate tegevuslubade liigid ja arv, tegevusloa taotluste esitamise tähtpäev ning muud tingimused tehakse teatavaks TTJA veebilehel vähemalt üks kuu enne taotluste esitamise tähtpäeva.

Raadiolubade puhul säilib konkursi korraldamise kohustus, sest selles valdkonnas on see piiratud sagedusressursi tõttu endiselt põhjendatud. Muudatuse kohaselt ei avaldata tegevuslubade väljaandmisega seonduvat enam Kultuuriministeeriumi kodulehel, samuti täpsustatakse, et info tehakse teatavaks TTJA kodulehel üks kuu enne taotluste esitamise tähtpäeva.

Paragrahvi 40 lõike 2 kohaselt teeb TTJA peadirektor otsuse raadioloo väljaandmise, väljaandmisest keeldumise või taotluse läbi vaatamata jätmise kohta kahe kuu jooksul pärast tegevusloa taotluste esitamise tähtpäeva. Kehtiva seaduse kohaselt tuleb otsus teha kolme kuu jooksul.

Paragrahvi 40 lõike 3 kohaselt annab TTJA peadirektor televisiooniloo ning ajutise televisiooni- ja raadioloo esitatud taotluse alusel konkurssi välja kuulutamata. Nagu eeltoodud selgituses mainitud, mõeldakse televisiooniloo all nii üleriigilist kui ka rahvusvahelist televisiooniluba.

Paragrahvi 40 lõike 4 kohaselt teeb TTJA peadirektor otsuse üleriigilise televisiooniloo ning ajutise televisiooni- ja raadioloo väljaandmise, väljaandmisest keeldumise või taotluse läbi vaatamata jätmise kohta ühe kuu jooksul pärast taotluse saamist.

Paragrahvi 40 lõike 5 kohaselt teeb TTJA peadirektor otsuse rahvusvahelise televisiooniloo väljaandmise, väljaandmisest keeldumise või taotluse läbi vaatamata jätmise kohta kolme kuu jooksul pärast taotluse saamist. Kehtiva seaduse kohaselt tuleb otsus teha kuue kuu jooksul. Siia sätte alla tuuakse ka ajutine rahvusvaheline televisiooniluba, mille andmise osas tuleb otsus teha kolme kuu jooksul (senise ühe kuu asemel). Tähtaja pikendamine on vajalik, et loa väljastamiseks vajalikud toimingud teha.

TTJA-l on õigus enne tegevusloa väljaandmist konsulteerida julgeolekuasutustega, et saada teavet selle kohta, kas televisiooni- või raadioteenuse osutaja või tema juhtorgani liige või televisiooni- või raadioteenuse osutaja tegelik kasusaaja võib kahjustada ühiskonna turvalisust, sealhulgas riigi julgeoleku ja riigikaitse tagamist, või kujutada endast olulist ohtu ühiskonna turvalisusele (uus § 40 lg 6). Tegemist on uue sättega, mis on vajalik ühiskonna turvalisuse kaitsmise huvides.

Algses eelnõus oli sätestatud TTJA õigus konsulteerida ka Rahapesu Andmebürooga (RAB). RAB-i selgituste kohaselt puudub vajadus sätestada MeeTS-is täiendavalt TTJA õigus RAB-iga konsulteerida. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduses (RSanS) on juba kehtestatud RAB-i poole seoses finantssanktsiooni kohaldamisega pöördumise õiguslik raamistik, mis võimaldab TTJA-l seda teha. RAB hinnangul tekiks MeeTS § 40 täiendamise tagajärjel kaks paralleelset regulatsiooni, mis võib halvimal juhul tekitada segadust ja tõsta nii TTJA kui RAB-i koormust.

Kõnealune kohustus on juba kehtestatud RSanS-i §-s 19, mille lõike 1 kohaselt juhul, kui füüsiline või juriidiline isik tuvastab, et temaga ärisuhtes olev või seda kavandav isik on finantssanktsiooni subjekt või tema poolt kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni, kohaldab ta finantssanktsiooni ja teavitab sellest viivitamata RAB-i. Seadusandja on pidanud vajalikuks rõhutada, et teavitamiskohustust RSanS-i kohaselt täitavad nii riigiasutuste teenistujad kui ka registripidajad, aga ka ärisuhetes olevad või neid kavandavad füüsilised ja juriidilised isikud (RSanS §-d 19 ja 21).

Ühtlasi on RSanS-i § 19 lõike 2 järgi igal füüsilisel ja juriidilisel isikul (mis laieneb ülalkirjeldatud põhjustel seega tegelikult ka TTJA-le) hoolekohustus selle tuvastamisel, kas kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub sanktsiooni, kusjuures isik on kahtluse korral kohustatud ise hankima lisainformatsiooni. Nimelt näeb viidatud säte ette, et kui füüsiline või juriidiline isik kahtleb, kas temaga ärisuhtes olev või seda kavandav isik on finantssanktsiooni subjekt või tema poolt kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni, kohaldab ta finantssanktsiooni ja hangib lisateavet asjaolude kohta, mis võimaldavad kindlaks teha, kas kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni. Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt, kui füüsiline või juriidiline isik tuvastab lisateabe põhjal finantssanktsiooni subjekti või et tema poolt kavandatav või tehtav tehing või toiming rikub finantssanktsiooni või lisateave ei võimalda seda kindlaks teha, kohaldab isik finantssanktsiooni ja teavitab sellest viivitamata RAB-i. Praktikas hästi välja kujunenud süsteemi kohaselt toimub RAB-i teavitamine teate esitamisega RAB-i kodulehel olevat vormi kasutades. Kõnealust vormi kasutavad ka kõik teised riigiasutused RAB-i poole finantssanktsiooni kohaldamise või selle kohaldamise kahtluse korral pöördudes. RSanS-i alusel toimub RAB-i koostöö vajadusel kõigi teiste riigiasutustega, sh näiteks eriti tihedalt Maksu- ja Tolliametiga.

Eelnõu sõnastusest on välja jäetud ka kõrvaltingimuste seadmise võimalus. Vt seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 39 – MeeTS-i § 43 lõiget 2 muudetakse. Parima pakkuja väljaselgitamiseks hinnatakse pakumise vastavust MeeTS-i §-s 32 nimetatud tingimustele ja MeeTS-i § 39 lõikes 6² nimetatud teavet selle kohta, kuidas taotleja on täitnud kõigis eelmisel perioodil talle välja antud raadiolubades märgitud Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoste edastamise kohustust. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktis 36 toodud muudatusega. Eelnõu eelmises variandis puudus võimalus kinnituses toodud info arvesse võtmiseks uue tegevusloa taotluse lahendamisel ühe hindamise kriteeriumina. Lisaks eeltoodule loobutakse kehtivas seaduses sätestatud kõrvaltingimuste hindamisest. Vt lisaks seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 40 – MeeTS-i § 44 lõikest 1 jäetakse välja sõnad „või tegevusloa kõrvaltingimustele“. Vt seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 41 – MeeTS-i § 44 lõikest 2 jäetakse välja sõna „oluliselt“. MeeTS § 44 lõige 2 sätestab, et TTJA peadirektor võib rahvusvahelise televisiooniloa andmisest keelduda,

kui sellise loa alusel edastatav teleprogramm rikuks oluliselt sihtriigis kehtivaid nõudeid, eelkõige telereklaami ja alaealiste kaitse osas. Olenemata, kui suures ulatuses või oluliselt kavandatav programm sihtriigi nõudeid rikub, on igal juhul tegemist programmiga, mida sihtriigi seaduste kohaselt sihtriigis edastada ei või. Seega ka vähesel määral sihtriigi nõudeid kahjustavale programmile loa andmine tooks automaatselt kaasa olukorra, kus sihtriigi pädev asutus võiks televisiooniteenuse osutaja suhtes alгатada järelevalvemenetluse või teda trahvida. TTJA ei saa teadlikult anda luba õigusvastaseks käitumiseks.

Eelnõu § 1 punkt 42 – MeeTS-i § 44 täiendatakse lõigetega 3 ja 4.

Uue lõike 3 kohaselt võib Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektor tegevusloa andmisest keelduda, kui televisiooni- või raadioteenuse osutaja või tema juhtorgani liige või televisiooni- või raadioteenuse osutaja tegelik kasusaaja on toime pannud karistusseadustiku 8. või 15. peatükis sätestatud süüteo või võib kahjustada ühiskonna turvalisust, sealhulgas riigi julgeoleku ja riigikaitse tagamist, või kujutada endast olulist ohtu ühiskonna turvalisusele.

Uue lõike 4 kohaselt Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektor keeldub tegevusloa andmisest, kui televisiooni- või raadioteenuse osutaja või tema juhtorgani liige või televisiooni- või raadioteenuse osutaja tegelik kasusaaja on Vabariigi Valitsuse, Euroopa Liidu või Eestile siduva rahvusvahelise sanktsiooni subjekt.

Nimelt on TTJA sellistes olukordades, kus televisiooni- või raadioteenuse osutajale tegevusloa andmine rikuks sanktsiooni (nt meediateenustega seotud piirangut, finantssanktsiooni vm sanktsiooni), kohustatud sanktsiooni kehtestava õigusakti alusel sanktsiooni kohaldama, mis sisuliselt tähendab, et teatud juhtudel tegevusluba anda ei tohi.

Muudatus on seotud eelnõu § 1 punktiga 38. Kuivõrd uue § 40 lg 6 kohaselt on TTJA-l õigus enne tegevusloa väljaandmist konsulteerida julgeolekuasutustega, et saada teavet selle kohta, kas televisiooni- või raadioteenuse osutaja või tema juhtorgani liige või televisiooni- või raadioteenuse osutaja tegelik kasusaaja võib kahjustada ühiskonna turvalisust, sealhulgas riigi julgeoleku ja riigikaitse tagamist, või kujutada endast olulist ohtu ühiskonna turvalisusele, antakse TTJA peadirektorile õigus ka loa andmisest viidatud probleemide esinemisel keelduda.

Kui televisiooni- või raadioteenuse osutajale tegevusloa andmine rikuks sanktsiooni (nt meediateenustega seotud piirangut, finantssanktsiooni vm sanktsiooni), kohustatud sanktsiooni kehtestava õigusakti alusel sanktsiooni kohaldama, mis sisuliselt tähendab, et teatud juhtudel tegevusluba anda ei tohi.

Eelnõu § 1 punkt 43 – MeeTS-i §-st 45 lõikest 1 jäetakse välja sõnad jäetakse välja sõnad „või kõrvaltingimustele“. Vt lisaks seletuskirja punktis 2.4 toodud selgitusi.

Eelnõu § 1 punkt 44 – MeeTS-i § 49 lõikes 1 asendatakse sõnad „ja audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv“ sõnadega „ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL“. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punkti 24 selgitusega. Normitehniliselt ei ole korrektne kasutada õigusnormis Euroopa Liidu õigusaktile viidates sõnalist viidet.

Eelnõu § 1 punktid 45–47 – MeeTS-i 6. peatüki pealkirja, § 51 pealkirja ja lõiget 1 muudetakse. Tegemist on terminoloogilise muudatusega. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punktide 1–2 selgitustega.

Eelnõu § 1 punkt 48 – MeeTS-i § 51 lõiget 6 muudetakse. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet võib teha väljastpoolt Euroopa Liitu pärit audiovisuaalmeedia teenuse taasedastajale taasedastamise lõpetamise ettekirjutuse, kui:

- 1) väljastpoolt Euroopa Liitu pärit taasedastatav audiovisuaalmeedia teenus rikub oluliselt MeeTS-i §-s 19 sätestatud nõudeid, kahjustab rahvastiku tervist või ühiskonna turvalisust, sealhulgas riigi julgeoleku ja riigikaitse tagamist, või kujutab rahvastiku tervisele või ühiskonna turvalisusele olulist ohtu;
- 2) väljastpoolt Euroopa Liitu pärit taasedastatava audiovisuaalmeedia teenuse osutaja või tema juhtorgani liige või audiovisuaalmeedia teenuse osutaja tegelik kasusaaja võib kahjustada ühiskonna turvalisust, sealhulgas riigi julgeoleku ja riigikaitse tagamist, või kujutada endast olulist ohtu ühiskonna turvalisusele;
- 3) väljastpoolt Euroopa Liitu pärit taasedastatava audiovisuaalmeedia teenuse osutaja vastutava toimetaja, tegeliku kasusaaja või juhatuse liikme elamisluba on kehtetuks tunnistatud või tema elamisõigus lõpetatud või elamisõiguse pikendamisest keeldutud, kuna ta kujutab endast ohtu avalikule korrale või riigi julgeolekule;
- 4) väljastpoolt Euroopa Liitu pärit audiovisuaalmeedia teenuse taasedastamist on viimase aasta jooksul Euroopa Liidu liikmesriigis piiratud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL või Euroopa meediavabaduse määruse alusel;
- 5) taasedastatava audiovisuaalmeedia teenuse osutaja vastab muudele Euroopa meediavabaduse määruse artikli 17 lõike 4 alusel Euroopa meediateenuste nõukoja kehtestatud kriteeriumidele.

Eelnõus on loobutud taasedastamisteatise esitamise ja menetlemise regulatsioonist, mida käsitleti 2023-2024. a kooskõlastamiseks esitatud eelnõu eri variantides. Samas antakse muudatusega TTJA-le täiendavad õiguslikud alused teha väljastpoolt Euroopa Liitu pärit audiovisuaalmeedia teenuse taasedastajale taasedastamise lõpetamise ettekirjutus.

Kuigi mitmete Vene Föderatsiooni mõju all tegutsevate telekanalite taasedastamine on praegu rahvusvaheliste sanktsioonide tõttu piiratud, aitab seadusmuudatus meil oma informumi korrastada ka juhul, kui sanktsioonid lõppevad ning sanktsioneeritud telekanalid võivad taas Eestis levida. Eestis ei ole vaja teatada ega saada luba telekanalite taasedastamiseks, millele audiovisuaalmeedia teenuse osutamiseks on luba väljastatud Euroopa Liidus või kolmandas riigis. See tähendab, et sideettevõtja võib ilma Eesti pädeva asutuse eelneva nõusolekuta asuda teleprogrammi taasedastama. Informatsiooni kiire leviku puhul tuleb arvestada, et telekanaleid ei kasutata tänapäeval üksnes vaba meedia edastamiseks, vaid Vene Föderatsiooni näitel ka Euroopa väärtuste vastu peetava infosõja relvadena. Meid ohustav mõjutustegevus algab tihtipeale märkamatu ja üksikute vaenulike narratiivide ja desinformatsiooniga. Muudatuse kohaselt ei sekku TTJA aga enam ennetavalt taasedastamisteatise alusel taasedastamise keelamisega või taasedastamisloa mitteandmisega, vaid saab seadusmuudatuse kohaselt õiguse reageerida taasedastatava teenuse lõpetamise täiendavate nõudega. Seega, lisaks kehtivas seaduses toodud teenuse sisu hindamisele antakse eelnõuga võimalus hinnata ka teenuse osutajat. Muudatus annab meediaregulaatorile seadusliku aluse hinnata audiovisuaalmeedia teenuse osutaja või tema juhtorgani liikme või audiovisuaalmeedia teenuse osutaja tegeliku kasusaaja võimalikku julgeolekuohtu, seotust sanktsioneeritud isikute või üksustega. Selle protsessi tulemusel piiratakse desinformatsiooni jõudmist vaatajateni ning vähendatakse kahjulike info-operatsioonide mõju Eesti ühiskonnale. Kokkuvõtvalt – taasedastamisteatise regulatsioonist loobumine ei tähenda, et riigil puuduksid võimalused sekkuda ja nõuda audiovisuaalmeedia teenuse taasedastamise lõpetamist. Lahendus on kõigile osapooltele aga vähem töö- ja halduskoormust tekitav.

Eelnõu § 1 punkt 49 – MeeTS-i 51 täiendatakse lõikega 6¹:

(6¹) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teeb väljastpoolt Euroopa Liitu pärit audiovisuaalmeedia teenuse taasedastajale taasedastamise lõpetamise ettekirjutuse, kui:

- 1) väljastpoolt Euroopa Liitu pärit taasedastatav audiovisuaalmeedia teenus on Vabariigi Valitsuse, Euroopa Liidu või muu Eestile siduva rahvusvahelise sanktsiooni subjekt;
- 2) väljastpoolt Euroopa Liitu pärit taasedastatava audiovisuaalmeedia teenuse osutaja või tema juhtorgani liige või audiovisuaalmeedia teenuse osutaja tegelik kasusaaja on Vabariigi Valitsuse, Euroopa Liidu või muu Eestile siduva rahvusvahelise sanktsiooni subjekt.

Kui § 51 lõige 6 annab TTJA-le õiguse teha ettekirjutuse, siis § 51 lõige 6¹ kohustab tegema ettekirjutuse. Antud muudatus on sarnane eelnõu § 1 punktis 42 toodud muudatusega.

Eelnõu § 1 punkt 50 – MeeTS-i 51 lõikes 7 asendatakse tekstiosa „§ 19 lõigetes 1–4 ja 6“ tekstiosaga „§-s 19“. Antud muudatus on seotud eelnõu punktidega 19 ja 20, millega muudetakse MeeTS-i §-i 19 ja seetõttu on korrektne viidata §-le 19 tervikuna.

Eelnõu § 1 p 51 – MeeTS-i § 53³ lõikes 2 ja § 54 lõike 4 punktis 2 asendatakse sõnad „audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv“ sõnadega „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL“ vastavas käändes. Antud muudatus on seotud eelnõu § 1 punkti 24 selgitusega. Normitehniliselt ei ole korrektne kasutada õigusnormis Euroopa Liidu õigusaktile viidates sõnalist viidet.

Eelnõu § 1 punkt 52 – Muudetakse MeeTS-i § 54 lõiked 2 ja 3. Täpsustatakse, et TTJA on sõltumatu riiklik järelevalveasutus lisaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) artikli 30 lõikele 1 ka Euroopa meediavabaduse määruse tähenduses.

Kehtiva MeeTS-i § 54 lg 3 kohaselt on TTJA MeeTS-ist tulenevate ülesannete täitmisel sõltumatu, välja arvatud raadioloe väljaandmise menetluses MeeTS-i § 40 lg-st 4 tulenevas ulatuses (raadioloe kõrvaltingimuste kehtestamine valdkonna eest vastutava ministri poolt), ja lähtub oma tegevuses seadusest, audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärkidest ja muudest õigusaktidest.

16.02.2022 vastuvõetud MeeTS-i muutmise seaduse seletuskirjas toodut TTJA sõltumatuse kohta on mõistlik tuua selguse mõttes välja ka käesolevas seletuskirjas¹⁰: „Direktiiviga muudetud AVMSD-s pööratakse järelevalveasutuse sõltumatuse küsimusele varasemast suuremat tähelepanu. AVMSD artiklist 30 tulenevad järgmised järelevalveasutuse sõltumatuse kriteeriumid: 1) järelevalveasutus peab olema valitsusest juriidiliselt eraldiseisev ning funktsionaalselt sõltumatu valitsusest ja mis tahes muust avalik-õiguslikust või eraõiguslikust asutusest; 2) järelevalveasutus peab kasutama oma volitusi erapooletult ja läbipaistvalt ning kooskõlas AVMSD eesmärkidega, eelkõige seoses meedia mitmekesisuse, kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse, tarbijakaitse, ligipääsetavuse, mittediskrimineerimise ja siseturu nõuetekohase toimimise ning ausa konkurentsi edendamise; 3) järelevalveasutus ei tohi küsida seoses AVMSD-st tulenevate ülesannete täitmisega juhiseid teiselt asutuselt ega alluda teise asutuse juhisele; 4) järelevalveasutuse pädevus ja volitused ning vastutuse tagamise meetodid peavad olema sätestatud üheselt mõistetavalt siseriiklikus õiguses; 5) järelevalveasutusel peavad olema oma ülesannete tulemuslikuks täitmiseks ning ERGA (uue

¹⁰ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4ba650d7-565f-425c-960b-2ed72b05857c/meediateenuste-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus>.

sõnastuse kohaselt Euroopa meediateenuste nõukoda) töösse panustamiseks piisavad rahalised vahendid, seejuures oma aastaeelarve, mis avalikustatakse, ja personal ning nõuete täitmise tagamise volitused; 6) järelevalveasutuse juhataja või seda ülesannet täitvate kollegiaalse kogu liikmete ametisse nimetamise ja ametist vabastamise tingimused ja kord, sh volituste kestus, peavad olema kehtestatud riigisisises õiguses. Kord peab olema läbipaistev, mittediskrimineeriv ja tagama vajaliku sõltumatuse. Järelevalveasutuse juhataja või seda ülesannet täitvad kollegiaalse kogu liikmed võib ametist vabastada, kui nad ei täida enam neile oma ülesannete täitmiseks kehtestatud tingimusi, mis on eelnevalt liikmesriigi tasandil kehtestatud. Ametist vabastamine peab olema nõuetekohaselt põhjendatud, eelnevalt teatatud ja avalikkusele kättesaadav. Eelnõu koostajate hinnangul TTJA juba vastab kirjeldatud kriteeriumidele, ent kuna Euroopa Komisjon on Eestit järelevalveasutuse sõltumatuse küsimuses just negatiivse näitena sageli esile tõstnud¹¹, on otsustatud MeeTS-is TTJA sõltumatust ka sõnaselgelt deklareerida.

Kuivõrd TTJA on moodustatud mitte Vabariigi Valitsuse poolt, vaid seadusega vahetult Riigikogu poolt (vt Vabariigi Valitsuse seaduse (edaspidi VVS) § 63 lõike 2 punkti 7), siis saab järeldada, et sisuliselt on seadusandja TTJA juriidilise eraldiseisvuse tingimuse täitmise AVMSD tähenduses garanteerinud. Järelevalveasutuse funktsionaalne sõltumatus tähendab ennekõike seda, kas asutus saab sõltumatult täita enda funktsioone. Eesti õiguses võib sellega seoses tekkida küsimus, kuidas on tagatud TTJA sõltumatus, kui minister saab teostada TTJA üle teenistuslikku järelevalvet (vt VVS § 95 lõiget 1, § 99 ja § 100). Vajaliku sõltumatuse tagab siin aga asjaolu, et teenistusliku järelevalve korras sekkumine ei laiene riikliku järelevalve toimingutele ning riikliku sunni kohaldamisel antud otsustele (vt VVS § 93 lõike 6 punkti 1).¹² Sõltumatuse muudest isikutest ja asutustest ning volituste erapooletu ja läbipaistva kasutamise tagavad korruptsioonivastased reeglid eesotsas korruptsioonivastase seadusega.

Nagu eespool märgitud, täpsustatakse AVMSD-s ka järelevalveasutuse rahastamisega seonduvat. Ka selles küsimuses on Eesti õiguses vajalikud regulatsioonid juba kehtestatud. TTJA-l on vastavalt VVS § 41 lõikele 2 oma eelarve, mis tuleb avaliku teabe seaduse § 28 lõike 1 punkti 11 kohaselt avalikustada. Samuti on Eesti õiguses nõutaval määral reguleeritud järelevalveasutuse juhiga seonduv. Riigisisises õiguses on sätestatud TTJA peadirektori ametisse nimetamise ja ametist vabastamise tingimused ja kord. TTJA peadirektori nimetab ametisse ja vabastab ametist vastavalt VVS § 49 lõike 1 punktile 5 kantsleri ettepanekul minister. Avaliku teenistuse seaduse (edaspidi ATS) § 16 lõiked 1 ja 6 tagavad TTJA peadirektori ametikoha täitmiseks avaliku konkursi korraldamise. ATS § 18 lõike 4 kohaselt viib konkursi läbi avaliku teenistuse tippjuhtide valiku komisjon. TTJA peadirektorile esitatavad nõuded tulenevad Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2013. a määrusest nr 100 „Ministeeriumi kantslerile ja asekanclerile, Riigikantselei direktorile, ameti ja inspektsiooni peadirektorile ning määruses nimetatud teiste valitsusasutuste juhtidele esitatavad nõuded, nende värbamise ja valiku ning arendamise ja hindamise kord“ (*uus pealkiri 2025. a oktoobri seisuga „Avaliku teenistuse tippjuhtidele esitatavad nõuded, nende värbamise ja valiku ning arendamise ja hindamise kord“*). ATS-is on sätestatud ka TTJA peadirektori viieaastane teenistustähtaeg (vt ATS § 23 lõike 2 punkti 3) ja kaitseks meelevaldse ametist vabastamise eest teenistussuhte lõppemise alused (vt ATS-i 11. peatükki). ATS § 101 reguleerib teenistusest vabastamisest etteteatamisega seonduvat ja ATS § 103 lõike 2 punkt 4 tagab vabastamise

¹¹ Vt näiteks „A study on Audiovisual Media Services – Review of Regulatory Bodies Independence“.

¹² Advokaadibüroo Sorainen AS. Analüüs audiovisuaalmeedia teenuste regulaatorasutuse funktsiooni korraldamise kohta Eestis (direktiivi nr 2018/1808/EL harmoneerimine). Tallinn, 2019.

põhjendamise. Ametist vabastamise käskkiri on avalik, kui puudub seadusest tulenev alus selle asutusesiseseks tunnistamiseks.“

MeeTS-i § 54 lg-s 4 loetletakse täiendavad ülesanded, mida TTJA sõltumatu riikliku järelevalveasutusena lisaks MeeTS-is eespool sätestatule täidab. Need on järgmised: MeeTS-i nõuete rikkumise kohta esitatud kaebuste lahendamine; audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis nimetatud aruannete, välja arvatud meediapädevuse edendamise kohta, esitamine Euroopa Komisjonile; Eesti jurisdiktsiooni alla kuuluvate audiovisuaalmeedia teenuse osutajate ja videojagamisplatvormi pidajate andmete esitamine Euroopa Komisjonile; Euroopa järelevalveasutuste rühmas (ERGA) ja teistes rahvusvahelistes meediavaldkonna võrgustikes osalemine; muude seadustest tulenevate ülesannete täitmine. **Eelnõu § 1 punkti 53** kohaselt asendatakse viide Euroopa järelevalveasutuste rühmale (ERGA) uue nimega Euroopa meediateenuste nõukoda“, sest Euroopa meediavabaduse määruse artikli 8 lõike 2 kohaselt on liidu tasandil sõltumatu nõuandeorganina loodud Euroopa meediateenuste nõukoda, mis koondab riiklikud reguleerivad asutused ja koordineerib nende tegevust, Euroopa regulaatorasutuste rühma (ERGA) õigusjärglane. Eestit esindas ERGA-s ja esindab nõukojas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Eelnõu § 1 punkt 54 – MeeTS-i 8. peatükki täiendatakse §-ga 56² (Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti õigus nõuda teavet). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil on õigus nõuda Euroopa meediavabaduse määruse artikli 7 lõikes 4 nimetatud isikutelt teavet ja andmeid, mis on proportsionaalsed ja vajalikud Euroopa meediavabaduse määruse III peatüki kohaste ülesannete täitmiseks.

Euroopa meediavabaduse määruse artikli 7 lõike 4 kohaselt kui see on vajalik käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmiseks, tagavad liikmesriigid, et liikmesriikide reguleerivatel asutustel või organitel on õigus nõuda mõistliku aja jooksul teabe ja andmete esitamist, mis on proportsionaalsed ja vajalikud käesoleva peatüki kohaste ülesannete täitmiseks, järgmistelt isikutelt:

- a) füüsilised või juriidilised isikud, kelle suhtes kohaldatakse III peatükki, ning
- b) muu füüsiline või juriidiline isik, kelle valduses võib nende kaubandus-, äri- või kutsetegevusega seotud põhjustel olla sellist teavet ja andmeid.

Seega peab liikmesriik tagama, et regulaatorasutusel oleks võimalik teabe ja andmete esitamist nõuda. Eelnõu väljatöötaja hinnangul on mõistlik seda tagada seaduse tasandil, vaatamata sellele, et Euroopa meediavabaduse määruse säte on otsekohalduv. See aitab ära hoida võimalikud rakenduslikud küsimused, tagab õigusselguse ja annab selge suunise, et on regulaatorasutusel õigus nõuda Euroopa meediavabaduse määruse artikli 7 lõikes 4 nimetatud isikutelt teavet ja andmeid, mis on proportsionaalsed ja vajalikud Euroopa meediavabaduse määruse III peatüki kohaste ülesannete täitmiseks.

Eelnõu § 1 punkt 55 – Muudetakse MeeTS-i 57 pealkirja sõnastust ja viiakse see vastavusse sätte sisuga. Eesmärk on luua õigusselgus ja vähendada probleeme seaduse rakendamisel.

Eelnõu § 1 punkt 56 on rakendusliku iseloomuga. MeeTS-i rakendussätete peatükki lisatakse § 63², mis puudutab enne eelnõukohase seaduse jõustumist välja antud tegevuslubade kehtivust. Enne käesoleva seaduse 2026. aasta juunis (Riigikogu menetluse käigus lisatakse täpne kuupäev) vastuvõetud redaktsiooni jõustumist välja antud tegevusloa kehtivad neis märgitud tingimustel kuni neis märgitud tähtaja lõpuni, välja arvatud tegevusloa kõrvaltingimused, mis muutuvad käesoleva seaduse 2026. aasta juunis vastuvõetud redaktsiooni jõustumisel

kehtetuks. Tegevuslubadele kohaldatakse seaduses sätestatud tele- või raadioprogrammi nõudeid (nt Eesti autorite ja esitajate teoste osakaalu nõue).

2024. aasta raadiolubade konkursi raames anti 13 juriidilisele isikule välja 32 raadioluba. 2025. aastal lisandus 2024.a konkursil vabaks jäänud sagedusele välja antud üks raadioluba.

Eelnõu § 1 punkt 57 – muudetakse MeeTSi normitehnilist märkust. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi muudetakse Euroopa meediavabaduse määrusega ja normitehnilisse märkusesse lisatakse viide Euroopa meediavabaduse määruse andmetele.

Paragrahv 2 sätestab elektroonilise side seaduse muudatuse.

Elektroonilise side seaduse paragrahvi 12 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

(3) Kui isik taotleb sagedusluba raadioteenuse osutamiseks sagedusalas 87,5–108 MHz, tuleb käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud taotlusele lisada meediateenuste seaduse alusel väljastatud raadioteenuse osutamise tegevusluba.

Muudatus on vajalik selleks, et välistada raadioturul konkurentsi kahjustamine hoidudes kõrvale meediateenuste seaduse nõuetest ning raadioloa konkursi edukast läbimisest. Eesti sagedusressursi kasutamine meediateenuste seaduse alusel ette nähtud raadioloa konkursi läbimata kahjustab konkurentsi ja annaks välisriigis raadioloa saanud ettevõtjale konkurentsieelise võrreldes kohalike teenusepakkujatega. Meediateenuste seaduse alusel läbi viidud konkursi eesmärgiks on meediaturu arenguks soodsate tingimuste loomine.

Paragrahv 3 sätestab konkurentsiseaduse muudatuse. Muudatus on seotud meediaturu kontsentratsiooni hindamisega. Eesmärk on võtta üle Euroopa meediavabaduse määruse normid ettevõtjatele ja riigile minimaalset haldus- ja töökoormust tekitades.

Meediaturu kontsentratsioon on määruse (EÜ) nr 139/2004 artiklis 3 määratletud koondumine, mis puudutab vähemalt ühte meediateenuse osutajat või ühte meediasisule juurdepääsu võimaldavat digiplatvormi pakkujat.

Euroopa meediavabaduse määruse artikkel 22 lõike 1 kohaselt sätestavad liikmesriigid oma riigisiseses õiguses materiaalõiguse ja menetlusnormid, mis võimaldavad meediaturu sellist kontsentratsiooni hindamist, millel võib olla oluline mõju meedia mitmekesisusele ja toimetuste sõltumatusele. Nimetatud normid peavad

- a) olema läbipaistvad, objektiivsed, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad;
- b) nõudma, et sellise meediaturu kontsentratsiooniga seotud osalised teataksid sellest kontsentratsioonist eelnevalt asjaomastele riigi ametiasutustele või organitele või annaksid sellistele ametiasutustele või organitele asjakohased volitused nõuda kõnealustelt osalistelt kontsentratsiooni hindamiseks vajalikku teavet;
- c) määrama hindamise eest vastutavaks riiklikud reguleerivad asutused või organid või tagama, et nad on hindamisse sisuliselt kaasatud;
- d) kehtestama eelnevalt objektiivsed, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed kriteeriumid sellisest meediaturu kontsentratsioonist teatamiseks ning mõju hindamiseks meedia mitmekesisusele ja toimetuste sõltumatusele, ning
- e) täpsustama eelnevalt ajakava selliste hindamiste lõpuleviimiseks.

Käesolevas lõikes osutatud meediaturu kontsentratsiooni hindamine on eraldiseisev liidu ja riigisisese konkurentsioiguse valdkonna hindamistest, sealhulgas ühinemiskontrolli normides

sätestatud hindamistest. See ei piira vajaduse korral määruse (EÜ) nr 139/2004 artikli 21 lõike 4 kohaldamist.

Regulatsiooni eeskujuks on võetud Soome ja Rootsi vastavasisulised regulatsioonid, millega rakendatakse Euroopa meediavabaduse määrust. Rootsi õigusakti eelnõu kohaselt teavitatakse konkurentsiseaduses toodud olukordades ka Rootsi regulaatorasutust, kui tehingu osapooled on meediateenuseid pakkuvad ettevõtted või meediasisule juurdepääsu võimaldavad digiplatvormi pakkujad. Rootsi regulaatorasutus hindab, kas koondumine meediaturul mõjutab meediasisu mitmekesisust ja toimetuse sõltumatust ja see hinnang edastatakse Rootsi konkurentsiametile. Vastav arvamus võib olla Rootsi konkurentsiametile asjakohaseks sisendiks, et hinnata, kuidas koondumine mõjutab tarbijate huve meediaturul.

Soome vastuvõetud seaduse kohaselt esitatakse teavitus Transpordi- ja Sideametile ning viimane viib läbi vajaliku hindamise. Käibemäärad, mille puhul teavitus esitatakse, on samad nagu konkurentsiseaduse alusel tehtava teavituse puhul. Transpordi- ja Sideamet annab kontsentratsiooni kohta hinnangu, mis avalikustatakse.

Eelnõus väljapakutud regulatsioon koormab minimaalselt ettevõtjaid ja ametkondi. Konkurentsiseaduse muudatus koosneb kolmest punktist.

Eelnõu § 3 punkt 1 – Konkurentsiseaduse § 22 lõike 1 kohaselt lähtutakse koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi kaubaturul, sealhulgas:

- 1) koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
- 2) juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
- 3) kaupade nõudlust ja pakkumist;
- 4) ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

Eelnõuga täiendatakse konkurentsiseaduse § 22 lõikega 1¹. Kui koondumise osaline on audiovisuaalmeedia teenuse, raadioteenuse või muu meediateenuste seaduse § 5 lõikes 2 nimetatud meediateenuse osutaja või meediasisule juurdepääsu võimaldav digiplatvormi pakkuja, võib koondumisele hinnangu andmisel võtta arvesse koondumise mõju meedia mitmekesisusele ja toimetuse sõltumatusele.

Eelnõu § 3 punktiga 2 täiendatakse konkurentsiseaduse § 26 lõikega 1¹. Kui koondumise osaline on audiovisuaalmeedia teenuse, raadioteenuse või muu meediateenuste seaduse § 5 lõikes 2 nimetatud meediateenuse osutaja või meediasisule juurdepääsu võimaldav digiplatvormi pakkuja, märgib ta selle koondumise teates ära. Sellisel juhul esitab koondumise osaline lisaks käesolevas paragrahvis nõutud teabele ja dokumentidele hinnangu koondumise eeldatava mõju kohta meedia mitmekesisusele ja toimetuse sõltumatusele. Sarnase teabe esitamise nõue on ka nt Soome samasisulises õigusaktis¹³.

Eelnõu § 3 punktiga 3 täiendatakse konkurentsiseaduse § 27 lõikega 2¹. Nimelt küsib Konkurentsiamet enne § 27 lõigetes 1 või 2 nimetatud otsuse tegemist käesoleva seaduse § 26 lõikes 1¹ nimetatud koondumise osaliste puhul hinnangut meediaturu kontsentratsiooni kohta Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt. Hindamisel võetakse arvesse Euroopa

¹³ [Laki mediamarkkinoiden valvonnasta | 408/2025 | Suomen säädöskokoelma | Finlex](#)

meediavabaduse määruse artikli 22 lõikes 2 sätestatud asjaolusid ja artikli 22 lõikes 3 nimetatud suuniseid. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet esitab hinnangu Konkurentsiameti määratud tähtjaks.

Euroopa meediavabaduse määruse artikli 22 lõikes 2 sätestatud asjaolud (tõlkes *elemendid*) on järgmised:

- a) meediaturu kontsentratsiooni eeldatav mõju meedia mitmekesisusele, sh selle mõju avaliku arvamuse kujundamisele ja meediateenuste ja meediapakkumise mitmekesisusele, pidades silmas internetikeskkonda ning poolte huve, seoseid või tegevust teistes meedia- ja muudes ettevõtetes;
- b) toimetuse sõltumatuse kaitsemeetmed, sealhulgas meediateenuse osutajate võetud meetmed, mille eesmärk on tagada toimetusesotsuste sõltumatus;
- c) kas meediaturu kontsentratsiooniga seotud osalised jääksid ilma meediaturu kontsentratsioonita majanduslikult kestlikuks ning kas on alternatiivseid võimalusi nende majandusliku kestlikkuse tagamiseks;
- d) kui see on asjakohane, komisjoni iga-aastase õigusriigi olukorda käsitleva aruande järeldused meedia mitmekesisuse ja meediavabaduse kohta ning
- e) kui see on kohaldatav, mis tahes meediaturu kontsentratsiooniga seotud osaliste võetavad kohustused meedia mitmekesisuse ja toimetuste sõltumatuse kaitsmiseks.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet esitab hinnangu Konkurentsiameti määratud tähtjaks. Hinnangu esitamise tähtaeg sõltub sellest, kas on tegemist nõu esimese faasi menetlusega või täiendava menetlusega.

Meedial on otsustav roll avaliku arvamuse kujundamisel ja kodanikele demokraatlikes protsessides osalemise seisukohast asjakohase teabe edastamisel. Seepärast tuleb rakendada regulatsiooni, mis võimaldab hinnata meediaturu selliseid kontsentratsioone, mis võivad märkimisväärselt mõjutada meedia mitmekesisust ja toimetuste sõltumatust. Hästi toimiv aus konkurents tagab meediaturu normaalse toimimise.

Eelnõu §-s 4 tehakse muudatused kriminaalmenetluse seadustikus.

Eelnõu § 4 punkt 1 on seotud eelnõu § 1 punktis 14 toodud muudatusega. Paragrahvi 72 lõiget 2¹ täiendatakse pärast sõna „ametialaselt“ sõnadega „või püsiva lähedase eraelulise suhte tõttu“.

Eelnõu § 4 punkt 2 - Kuna Euroopa meediavabaduse määrusest tulenevad nõuded seavad täiendavad piirangud uurimisasutuste poolt menetlustoimingute läbiviimisele, täiendatakse § 126² lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötlevate isikute ja nendega ametialaselt või püsiva lähedase eraelulise suhte tõttu seotud isikute suhtes jälitustoimingu tegemiseks loa taotlemisel tuleb arvesse võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2024/1083, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus) (ELT L, 2024/1083, 17.04.2024), artikli 4 punktist 5 tulenevaid erisusi.“.

Antud muudatuse kohaselt kehtestatakse ajakirjanike ja nendega püsivas lähedases eraelulises suhtes olevate isikute osas täiendavad piirangud varjatud jälgimiseks kohtuloo taotlemisel. Kokkuvõtvalt tähendab see, et ajakirjanike ja nende lähedaste suhtes on varjatud jälgimine, sh jälitustarkvara kasutamisel või muude varjatud toimingute kasutamine näiteks allika tuvastamiseks või ajakirjaniku töö mõjutamiseks keelatud. Ka praegu tuleb õiguskaitseasutusel

igat jälitusluba taotleda kohtult ning tegemist on põhjalikult reguleeritud toiminguga. Samal ajal on oluline rõhutada: see piirang ei ole absoluutne ja ei kehti näiteks raskete kuritegude puhul. Kui on tegemist näiteks tapmise, riigivastase tegevuse, laste seksuaalse väärkohtlemise või muu raske kuriteoga, mille uurimiseks peab politsei taotlusel kohus jälitustoimingut vältimatult vajalikuks, siis on selleks ka edaspidi õigus ja seaduslik alus.

Euroopa meediavabaduse määrus ei puuduta julgeolekuasutuste tegevust, mis toimub julgeolekuasutuste seaduse mõistes (vastavalt Euroopa meediavabaduse määruse põhjenduspunktis 8 toodud täpsustusele). Uurimisasutuste tegevust puudutavad Euroopa meediavabaduse määruse artiklist 4 tulenevad nõuded – sh piirangud sekkuva jälitustarkvara jt erimeetmete kasutamiseks meediamajade ja nendega seotud isikute suhtes - on kaetud eelnõu sõnastusega.

Eelnõu §-s 5 tehakse muudatused tsiviilkohtumenetluse seadustikus.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku paragrahvi 257 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „ametialaselt“ sõnadega „või püsiva lähedase eraelulise suhte tõttu“. Muudatus on seotud § 1 punktis 14 toodud muudatusega.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus on kasutusel Euroopa meediavabaduse määrusest tulenevad mõisted.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda.

Eelnõuga luuakse Euroopa meediavabaduse määruse rakendamiseks vajalikud normid. Euroopa meediavabaduse määrusega muudetakse ka audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi, need muudatused puudutavad Euroopa regulaatorasutuste rühmaga (ERGA) seonduvat. Euroopa meediavabaduse määrusega asutatakse Euroopa meediateenuste nõukoda, mis asendab ERGA ja on selle õigusjärglane. Ka käesolevas eelnõus asendatakse viide ERGAle viitega Euroopa meediateenuste nõukojale (eelnõu § 1 punkt 52; MeeTS § 54 lg 4 p 4 muudatus). Direktiivi muudatusi kajastav vastavustabel on eelnõu seletuskirja lisa 3.

6. Seaduse mõjud

6.1. Teleprogrammide taasedastamise lõpetamist puudutav regulatsioon

6.1.1. Mõjuvaldkond – mõju siseturvalisusele (siseturvalisus ja sisejulgeolek)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Eesti elanikkond

2025. a seisuga elab Eestis 1 369 285 inimest. Teoreetiliselt on see kogu muudatusest mõjutatud sihtrühm, kuid reaalsuses jälgis 2021. aastal Vene Föderatsiooni mõju all tegutsevaid telekanaleid alla 20% Eesti elanikkonnast, mistõttu saab sihtrühma pidada keskmiseks. Pärast

Vene Föderatsiooni mõju all tegutsevate telekanalite taasedastamise keeldu (rahvusvaheliste sanktsioonide tõttu) on leidnud võimaluse neid edasi vaadata alla 5% eestimaalastest.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Lahenduse mõju siseriiklikule julgeolekule saab hinnata positiivseks, sest TTJA-le antakse täiendavad võimalused desinformatsiooni edastatavate kanalite leviku piiramiseks (eelkõige pärast rahvusvaheliste sanktsioonide lõpetamist, kui kanaleid saaks taas taasedastada) ning selle tulemusel haaratakse seni Venemaa informumis olnud ja sellest mõjutatud inimesi järjest enam Eesti informuumi.

Meediauuringud näitavad meediakanalite jälgimise ja inimeste meelsuse vahelist korrelatsiooni. Lisaks näitavad meediamonitooringu tulemused, et pärast Venemaa kanalite edastamise piiramist on neid jälginud inimesed leidnud ja jälgima asunud Eesti meediakanaleid. Näiteks võrreldes 2019. aasta uuringuga on 2025. aastal vähenenud Venemaa telekanalite vaatamine 11%-lt 3%-le Eesti elanikkonnast. Samal perioodil on ETV+ vaadatavus kasvanud aga üle kahe korra. Nendele andmetele tuginedes võib väita, et negatiivse mõjuga kanalite pakkumise vähenedes leitakse üles eesti kanalid, saades osa nende infoväljast.

Muudatuse eesmärk on anda TTJA-le täiendavad õiguslikud alused lõpetada vaenuliku mõjutustegevuse eesmärgil loodud kanalite edastamist Eesti territooriumil. Neis kanalites esitatakse vaatajatele agressorriigi desinformatsiooni, millega mõjutatakse vaatajatele märkamatuks nende meelsust ja usaldust riigi, organisatsiooni vms vastu. Elanikkonna lõhestatuse vältimine on oluline aspekt riigisiseste konfliktide ärahoidmisel ja ühiskonna sidususe hoidmisel. Kuna need kanalid võivad ohustada kogu Eesti elanikkonna turvalisust ja julgeolekut, on sellisel juhul tegemist suure sihtrühmaga.

Eesti elanikkonna jaoks tähendab võimalik taasedastamise lõpetamine eeldatavasti agressorriikide (eelkõige Venemaa ja teda toetava Valgevene) mõju all tegutsevate telekanalite võrra väiksemat programmide valikut Eestis. Samas ei ole taasedastamise lõpetamise eesmärk pidurdada vaba meedia levikut, vaid takistada julgeolekuohtu sisaldavate kanalite levimist. Ühtlasi võib muudatuse tulemusel eeldada järjest suurema osa (võõrkeelse) elanikkonna jõudmist Eesti infovälja.

Mõju ulatus on väike, sest eeldame sihtrühma käitumises positiivseid muudatusi ning sellega kohanemiskursi eeldatavalt ei kaasne. Mõju ei ole sihtrühmale oluline, sest alates 2022. aastast on nii TTJA kehtestatud piirangute kui ka Euroopa Liidu sanktsioonide tõttu Eestis taasedastatavate teleprogrammide hulk oluliselt vähenenud. Praegu on Euroopa Liidu sanktsioonide alusel keelatud edastada 55 telekanalit.

6.1.2. Mõjuvaldkond – kultuurilised mõjud

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Eesti elanikkond

2025. a seisuga elab Eestis 1 369 285 inimest.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Selles punktis hinnatakse mõju ajakirjandusele ja meediale, mitmekülgse info kättesaadavusele, pluralismile ja arvamusvabadusele.

Muudatus korrastab ning tasakaalustab Eesti sisest informuumi. Tänu vaenuliku mõjutustegevuse eesmärgil loodud kanalite taasedastamise piiramisele väheneb meie informuumis leviva agressorriikide desinformatsiooni mõju. See samm tõstab lisaks Eesti telekanalitele ka Eesti ajakirjandusväljaannete nähtavust ja tugevdab meediaväljaannete konkurentsipositsiooni Eesti turul. Samuti toetab muudatus ka meediakirjaoskuse tõusu.

Uue taasedastamise lõpetamise mehhanismi rakendamine aitab tõkestada desinformatsiooni levikut. Desinformatsioon kahjustab nii üksikisikuid kui ka tervet ühiskonda. Desinformatsioon õhustab inimeste usaldust meedia, institutsioonide ja demokraatia vastu ning takistab otseselt vaba arvamuste vahetust. Desinformatsiooni loojate ja levitajate tegevuse eesmärgiks on tekitada ühiskonda lõhestavaid pingeid ning läbi konfliktide loomise ja võimendamise demokraatlikku ühiskonda destabiliseerida. Pakutud muudatus ei piira ega vähenda inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni¹⁴ artiklis 10 sätestatud sõnavabadust. Viidatud artikli lõike 1 kohaselt on igaühel õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ning vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilma ametivõimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest. Lõige 2 sätestab, et kuna nende vabaduste kasutamisega kaasnevad kohustused ja vastutus, võidakse selle kohta seaduses ette näha formaalsusi, tingimusi, piiranguid või karistusi, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste maine või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi ja erapooletuse säilitamiseks.

Muudatus järgib Eesti Vabariigi põhiseaduse § 45, mille kohaselt on igaühel õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Sama sätte kohaselt võib seda õigust seadus piirata avaliku korra, kõlbluse, teiste inimeste õiguste ja vabaduste, tervise, au ning hea nime kaitseks.

6.1.3. Mõjuvaldkond – majanduslikud mõjud (mõju ettevõtlusele, mõju ettevõtjate halduskoormusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – teleprogrammide taasedastajad

Eestis on suurimad teleprogrammide taasedastajad telekommunikatsioonifirmad Telia Eesti AS, Elisa Eesti AS, AS Levira ja AS STV. Kokku on Eestis teleprogrammide taasedastajaid ligikaudu 30. Keskmiselt on pakutavate telekanalite arv ettevõtte kohta ligi 70 kanalit, suuremad taasedastajad pakuvad vaatamiseks üle 150 kanali.

Arvestades Statistikaameti veebilehel toodud majanduslikult aktiivsete ettevõtete koguarvu 2024. aastal (158 378), on tegemist väikese sihtrühmaga.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab ainult selliseid sideteenuse osutajaid, kelle taasedastatavate kanalite taasedastamist võiks TTJA edaspidi ettekirjutusega lõpetada. 2023-2024. a menetletud eelnõu kohaselt puudutas eelnõu kõiki taasedastajaid, kes pidid TTJA-d taasedastatavatest kanalitest teavitama. Kuivõrd hetkel on sanktsioonidega keelatud 55 kanali taasedastamine, võib

¹⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/222062021004>.

teoreetiliselt sanktsioonide lõppemisel eelnõu puudutada neid taasedastajaid, kes nende hetkel piiratud või sarnaste programmide taasedastamisega soovivad jätkata.

Arvestades, et 2022. aastast alates on sanktsioonide või TTJA sisupiirangute tõttu 55 telekanali taasedastamine juba keelatud, siis teleprogrammide taasedastajate kliendibaasi muudatus negatiivselt ei mõjuta.

Eelmainitule tuginedes saab hinnata oodatavat mõju ulatust väikeseks ja mõju esinemise sagedust väikeseks. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike.

6.1.4. Mõjuvaldkond – riigivalitsemine (mõju keskvalitsuse korraldusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – TTJA, julgeolekuasutused

Muudatused mõjutavad TTJA-d, lisaks julgeolekuasutusi, kellelt TTJA võib küsida enne meediateenuste taasedastamise lõpetamist infot. Asutused annaksid TTJA-le teavet meediateenuse osutaja jt isikute võimaliku seose kohta Vabariigi Valitsuse, Euroopa Liidu või rahvusvaheliste sanktsioonidega või muud neile teada olevat infot teenusest tuleneva julgeolekuohuga. Tegemist on väikese sihtrühmaga.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Võrreldes varasemas eelnõus väljapakutud taasedastamisteatiste menetlemisega, mis oleks eeldanud töökoormuse tõusu, mõjutaks kavandatud regulatsioon TTJA ametnike töökoormust vähe. Koormuse suurenemine võib lisanduda pärast EL sanktsioonide kehtetuks tunnistamist. Siis võib suureneda ka julgeolekuasutuste töökoormus info andmisel.

Eelmainitule tuginedes saab hinnata oodatavat mõju ulatust väikeseks ja mõju esinemise sagedust väikeseks. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike.

6.2. Ajutiste televisiooni- ja raadiolubade regulatsiooni muutmine

6.2.1. Mõjuvaldkond – majanduslikud mõjud (mõju ettevõtlusele, mõju ettevõtjate halduskoormusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – televisiooni- ja raadioteenuse osutajad

Eesti jurisdiktsiooni alla kuuluvaid televisiooni- ja raadioteenuse osutajaid on majandustegevuse registri andmetel 31. Ajutise loa all tegutsevaid meediateenuse osutajaid 2025. aasta juuli seisuga ei ole.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Ajutiste raadiolubade regulatsiooni muutmine annab raadioteenuste osutajatele alaliste raadiolubade konkursi vahelisel ajal võimaluse lühikest aega tegutseda. Kui praegu on ajutiseks raadiolooks võimalik taotlust esitada vaid juhul, kui selle eesmärk on kindla sündmuse kajastamine raadioprogrammis, siis muudatusega võimaldatakse lisaks taotlust esitada ka testimiseks vabadele sagedustele. Samuti seatakse muudatustega ajutisele iseloomule kindel ajaline määralus, mis tagab, et ajutiste raadiolubadega tegevusest ei saaks sisuliselt alalist tegevust. Muudatus mõjutab raadioteenuste osutajaid, andes neile paremad võimalused ajutiste

raadiolubadega tegutsemiseks. Muudatus ei tekita teenuseosutajatele lisakohustusi ning nende halduskoormus sellest ei suurene.

Kuna ajutiseks tegevuseks võimalikke FM-raadiosagedusi praktiliselt enam saadaval ei ole, saab hinnata nii oodatavat mõju ulatust kui ka mõju esinemise sagedust väikeseks. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike.

Rahvusvahelisele programmile ajutise televisiooniloo loataotluste läbivaatamise tähtja pikenemine mõjutab vähesel määral rahvusvaheliste teleprogrammide osutajaid. Kuna tähtja pikendamine on vajalik, et loa väljastamiseks vajalikud toimingud teha, on tähtja pikendamisel minimaalne mõju. Rahvusvahelise programmi ajutise televisiooniloo taotlejatele muudatus lisakohustusi ei tekita ning nende halduskoormus sellest ei suurene.

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – TTJA

Muudatused mõjutavad TTJA-d. Kuna mõjutatud on vaid üks valitsusasutus, on tegemist väikese sihtrühmaga.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Ajutiste raadiolubade regulatsiooni muutmine mõjutab TTJA ametnike töökorraldust. Muudatuse kohaselt võimaldatakse väljastada ajutine televisiooni- või raadioluba lisaks sündmuse kajastamisele ka meediateenuse programmi sobivuse testimiseks konkreetse levipiirkonna elanikele või uue tehnoloogilise lahenduse testimiseks meediateenuse edastamiseks. Kuna uue regulatsiooni kohaselt ei oleks ajutise meedialoo alus üksnes sündmuse kajastamine, võib muudatus mõningal määral suurendada turuosaliste soovi ajutisel meedialool tegutseda. Samuti ei ole ajutisteks raadiolubadeks sobivaid sagedusi lõputult.

Eelnevat arvesse võttes saab nii oodatavat mõju ulatust kui ka mõju esinemise sagedust hinnata väikeseks. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike.

6.3. Meedialubade kõrvaltingimuste seadmise lõpetamine, raadiolubade liigid ja raadiolubade konkursi korraldamise kord

6.3.1. Mõjuvaldkond – majanduslikud mõjud (mõju ettevõtlusele, mõju ettevõtjate halduskoormusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – televisiooni- ja raadioteenuse osutajad

Eesti jurisdiktsiooni alla kuuluvaid televisiooni- ja raadioteenuse osutajaid on majandustegevuse registri andmetel 31, sh on rahvusvaheline televisiooniluba 11-l ettevõtjal ja 14-st raadioteenuse osutajast üleriigiline raadioluba kaheksal (2025. aasta märtsi seisuga).

Arvestades Statistikaameti veebilehel toodud majanduslikult aktiivsete ettevõtete koguarvu 2024. aastal (158 378), on tegemist väikese sihtrühmaga.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Tänastes konkurentsitingimustes, kus Eesti televisiooni- ja raadioloo omajad võistlevad rahvusvaheliste voogedastusplatvormide, videojagamisplatvormide, muusikarakenduste jt

teenuseosutajatega tarbijate tähelepanu pärast, on neil stiimul hoida oma programme mitmekesiste ja värsketena. Seda tehakse sõltumata riigi seatud kõrvaltingimustest. Seejuures seavad kõrvaltingimused Eesti teenuseosutajad võrreldes üleilmsete platvormidega keerukasse konkurentsiolukorda, sest kõrvaltingimuste täitmine võib kaasa tuua sellised täiendavad kulud, milliseid globaalsetel konkurentidel puuduvad. Meedialubadele kõrvaltingimuste seadmise lõpetamine lihtsustaks ettevõtjatele meediaturul tegutsemist ning vähendaks nii ettevõtjate kui riikliku järelevalve haldus- ja töökoormust, toomata seejuures kaasa muutusi tarbijatele. Seega loobutakse regulatsioonist, mis meediateenuse osutaja konkurentsiolukorda veelgi nõrgestab.

Samas tuuakse seni kõrvaltingimustena kehtestatud nõuded Eesti autorite või Eesti esitajate poolt esitatud teoste esitamise miinimumnõuete osas seaduse tasandile.

Muudatusega lihtsustatakse ja ajakohastatakse raadiolubade liike. Raadioliikide muutmine ei tekita raadioteenuse osutajatele lisakohustusi ning regulatsiooni lihtsustamisel on teenuseosutajatele positiivne mõju, muutes nõuete mõistmise ja nende täitmise arusaadavamaks. Muudatusel on teenuseosutajatele positiivne mõju, sest tegevusluba on võimalik saada kiiremini. Kuna raadioteenuse osutajatele muudatustest tulenevat infokohustust ega vastavuskulusid ei teki, siis nende halduskoormus selle võrra ei suurene.

Raadioloo liikide täpsustamine ning raadiolubade konkursi lühendamine seab soodsamad võimalused digiraadio arenguks Eestis. Digiraadio võimaldab oluliselt suurendada pakutavate raadiokanalite arvu, mis omakorda võimaldab senisest paremini rahuldada killustuva kuulajaskonna erinevaid maitseid. Lisaks saavad raadioteenuse pakkujad senisest tunduvalt kulutõhusamalt katta oma raadiokanalitega kogu Eesti territooriumi, mis võimaldaks koguda reklaamiandjate jaoks suuremaid kuulajate gruppe. Digiraadio vahendusel on võimalik reklaamitellijatel jõuda täpsemate sihtrühmadeni kogu Eesti territooriumil ning seeläbi oma tooteid ja teenuseid senisest tõhusamalt turundada. Suuremad reklaamitulud võimaldavad meediateenuste pakkujatel tõsta oma programmide kvaliteeti ning muuta need kuulajatele senisest veelgi enam huvipakkuvaks. Pikemas perspektiivis on digiraadio arengu toetamisel regulatiivsel tasandil raadioteenuse osutajatele positiivne mõju. Tegemist ei ole lähiaastatel küll olulise mõjuga muudatusega, kuid valdkonna jaoks on see positiivne ja vajalik.

Eesti turule suunatud teise riigi jurisdiktsiooni all tegutsev raadioprogramm ei pruugi järgida MeeTS-is kehtestatud nõudeid ja teise riigi raadioloo kasutamise tegelikult eesmärgiks võib olla soov hoida kõrvale Eestis kehtivaist õigusnormidest. Eesti meediaturul turuosaliste võrdse kohtlemise ja raadioturul ausa konkurents tagamiseks on otstarbekas kehtestada kõigile Eesti raadiosagedusplaanis ringhäälinguks ettenähtud sagedusi kasutavatele raadioteenuste osutajatele võrdsed tingimused.

Eelnevat arvesse võttes saab muudatustega kaasnevat mõju ulatust kui ka mõju esinemise sagedust hinnata väikseks. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike.

6.3.2. Mõjuvaldkond – majanduslikud mõjud (mõju mittetulundussektorile, mõju halduskoormusele)

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: kollektiivse esindamise organisatsioonid ehk KEO-d (Eesti Autorite Ühing (EAÜ), Eesti Fonogrammitootjate Ühing (EFÜ), Eesti Esitajate Liit (EEL).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Osaline halduskoormuse tõus on vältimatu ning puudutab ka KEO-sid, kuid juba täna esitavad raadioteenuste osutajad KEO-dele aruandeid muusikateoste mängimise kohta nende jaamades, mille alusel KEO-d jaotavad autori-, esitaja ja fonogrammitootja tasusid. Samas ei ole raadioteenuse osutajate poolt esitatavad repertuaariaruanded veel täielikult kõigi teenuseosutajate vahel ühtlustatud ning kõik aruanded ei sisalda seaduse nõuete täitmiseks vajalikku infot.

Seaduses sätestatud nõude täitmiseks peab raadioteenuse osutajate poolt esitatav repertuaariaruandlus sisaldama lisaks lugude nimekirjale ja teoste (*International Standard Musical Work Code* - ISWC) ning salvestiste koodidele (*The International Standard Recording Code* - ISRC) ka lugude mängimise kestvust selliselt, et neist saab filtreerida välja Eesti autorite loodud ja Eesti esitajate esitatud teosed.

EAÜ, EFÜ ja EEL on leppinud kokku, et Eesti autorite teoste osakaalu nõude järgimise kohta annab TTJA nõudmisel tagasisidet EAÜ. EAÜ ja EEL viisid läbi repertuaariaruannete võrdleva analüüsi kahe raadiojaama kvartaliaruannete näitel ning tulemused oli peaaegu identsed (kvartali peale erines tulemus ühe teose osas), mistõttu sai järeldada, et piisab vaid EAÜ poolsest tagasisidestamisest.

6.3.3. Mõjuvaldkond – kultuurilised mõjud

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Eesti elanikkond

2025. a seisuga elab Eestis 1 369 285 inimest. Eesti jälgib telekanaleid üle 90% ja kuulab raadiokanaleid üle 80% Eesti elanikkonnast.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoste edastamise miinimummahu kehtestamine raadiojaamadele mõjutab positiivselt eesti kultuuriruumi. Eesti autorite loodud või Eesti esitajate esitatud muusikateoste raadioeetris mängimine aitab kaasa muusika loojate ja esitajate tuntuse tõusule ning samas esitab raadiojaamadele kõrgemaid kvaliteedinõudeid.

Muudatused seoses Euroopa meediavabaduse määruse rakendamisega

6.4. Audiovisuaalmeedia teenuste ja raadioteenuse osutaja ning muu meediateenuse osutaja märkimine äriregistris ja riikliku reklaamitulu kogusumma kajastamine

6.4.1. Mõjuvaldkond – majanduslikud mõjud (mõju ettevõtlusele, mõju ettevõtjate halduskoormusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – teenuse osutajad

Äriregistris on uute, 2025. aastast kehtivate EMTAK koodide alusel meediateenustega seotud valdkonnad järgmiste koodide all: 60101- Raadioringhääling ja audiosisu levitamine (äriregistri kohaselt 55 ettevõtet), 60201- Televisiooniteenused ja videote levitamine (äriregistri kohaselt 52 ettevõtet), 58121- Ajalehtede kirjastamine (äriregistri kohaselt 20 ettevõtet), 58131 - Ajakirjade jm perioodika kirjastamine (äriregistri kohaselt 106 ettevõtet) ja 60391- Muu sisu

levitamine (selle all on muuhulgas sisu levitamine ajaveebi vahendusel) (äriregistri kohaselt 286 ettevõtet).

Kuni 31.12.2024 oli kasutusel EMTAK 2008. Kuni selle ajani kasutasid sotsiaalmeedia platvormidel ärilistel eesmärkidel tegutsevad sisuloojad ka EMTAK 2008 koodi 73121 (Reklaami vahendamine meedias). Kui nende põhitegevus on siiski sisuloo, oleks alates 2025. aastast õigem kasutada koodi 60391 ning koodi 73121 all olevaid isikuid käesolevas regulatsioonis sihtrühma alla ei loeta.

Seega äriregistri andmete põhjal võib orienteeruvalt lugeda meediateenuste osutamisega tegelevate ettevõtete arvuks 519 ettevõtet. Arvestades Statistikaameti veebilehel toodud majanduslikult aktiivsete ettevõtete koguarvu 2024. aastal (158 378), on tegemist väikese sihtrühmaga.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Koostöös Registrate ja Infosüsteemide Keskusega luuakse järgmine lahendus.

- 11) Ettevõtja märgib asutamisel või majandusaasta aruande esitamisel oma tegevusala (ÄS § 4 lg 5). Seda tehakse üks kord aastas, poole aasta pealt tegevusala muuta ei saa.
- 2) Kultuuriminister on kehtestanud määrusega loetelu tegevusaladest (EMTAK koodid), mida loetakse meediateenuse osutamiseks.
- 3) Automaatika seob ära esitatud tegevusala ja kultuuriministri esitatud EMTAK koodid, tuvastab, et tegevusala läheb meediateenuse osutamise alla.
- 4) E-äriregistris ettevõtja vaatel kuvatakse automaatselt tegevusalade väljal teave, et juriidiline isik on meediateenuse osutaja meediateenuste seaduse tähenduses.
- 5) Meediateenuse osutajal on kohustus majandusaasta aruande lisana tuua eraldi välja neile riiklikuks reklaamiks eraldatud aastane kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastane kogusumma.
- 6) Automaatika võtab esitatud summa ja kuvab eraldi ridadena majandusaasta aruannete kastis vastava aasta aruande all nt „Perioodil 01.01.2025 - 31.12.2025 eraldati juriidilisele isikule riiklikuks reklaamiks x eurot.“ ja „Perioodil 01.01.2025 - 31.12.2025 eraldati juriidilisele isikule kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt reklaamiks x eurot.“

Korrektelt õige tegevusala valinud meediateenuse osutaja halduskoormus suureneb selle võrra, et lisandub kohustus hinnata, kas tegemist on riikliku reklaami tuluga Euroopa meediavabaduse määruse tähenduses. Kui on tegemist riikliku reklaami tuluga, on meediateenuse osutajal kohustus majandusaasta aruande lisana riikliku reklaami tulu kogusumma ja kolmandate riikide ametiasutustelt või üksustelt saadud reklaamitulude aastase kogusumma lisada (kui selline summa on 0, tuleb ka see eraldi märkida). Seega, riikliku reklaamiraha aruandlus kohustab meediateenuse osutajaid majandusaasta aruande lisas raporteerima ka sellisest tulust, mida varasemalt ei ole eraldi kajastatud. Eesti meediateenuse osutajatele toob muudatus kaasa vajaduse oma raamatupidamises eraldi märkida riikliku reklaami tulud ning need ühe koondsummana majandusaasta aruande lisana äriregistrile esitada.

Lisanduv halduskoormus on siiski minimaalne ja see kohalduks aastal 2027, esitades majandusaasta aruannet eelmise majandusaasta kohta. RIK töötab välja võimaluse, et vastava summa saab vabatahtlikult esitada ka 2026. aastal.

Ettevõtte äritegevuse aspektist on tegemist positiivse muutusega, mis mõjutab riiklike reklaamirahade optimaalset kasutamist ja toetab meediaturu tervet konkurentsi. Riiklike

reklaamirahade jaotuse läbipaistvus võimaldab meediateenuse osutajatel lihtsal viisil tuvastada riikliku reklaamiraha kallutatud kasutamist. Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike ja see on seotud mõningase halduskoormuse suurenemisega.

Vabariigi Valitsuse 22.12.2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 41 lõike 2 punkti 3 kohaselt esitatakse seletuskirjas halduskoormuse kasvu korral ülevaade, mille võrra olemasolevat halduskoormust vähendatakse. Vähendamiseks võib välja tuua raadio- ja televisioonilubade kõrvaltingimuste (muusika- ja sõnasaadete osakaal programmis, levipiirkonna elu kajastavate saadete maht programmis, levipiirkonna, peamise sihtrühma ning sõnasaadete keele nõue) kaotamise, mille leevendavat mõju on kajastatud seletuskirja punktis 2.3. Meedialubadele kõrvaltingimuste seadmise lõpetamine lihtsustaks ettevõtjatel meediaturul tegutsemist ning vähendaks nii ettevõtjate kui riikliku järelevalve haldus- ja töökoormust, toomata seejuures kaasa muutusi tarbijatele. Seaduse tasandile tuuakse seni kõrvaltingimusena sätestatud Eesti autorite muusikateoste osakaalu miinimumnõue, aga vastavat normi laiendatakse lisaks Eesti autoritele Eesti esitajate esitatud teostega.

6.4.2. Mõjuvaldkond – riigivalitsemine (mõju keskvalitsuse korraldusele). Mõjuvaldkond- infotehnoloogia ja infoühiskond (mõju infotehnoloogilistele arendustele, mõju e-riigile)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Registrite ja Infosüsteemide Keskus (RIK) ja Kultuuriministeerium

Muudatused mõjutavad RIK-i, kelle ülesanne on vastav arendus välja töötada ja seda käigus hoida.

Muudatused mõjutavad Kultuuriministeeriumi, kelle roll on hoida oma määrusega EMTAK koodid meediateenuse osutaja määratlemisel asjakohased.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Mõju RIK-i töökoormusele ja kuludele on vähene, sest kavandatavad muudatused arvestavad juba väljakujunenud praktikaga, mistõttu saab oodatava mõju ulatust ning selle esinemise sagedust hinnata väikeseks. Hinnanguliselt on arendustööde maksumus kuni 5000 eurot.

Eesti riigi juba olemasoleva IT-lahenduste rakendamisel Euroopa meediavabaduse määrusest tulenevate nõuete täitmisel on positiivne mõju Eesti kui e-riigi mainele. Eesti riik ei hakka määruse nõuete täitmiseks looma uusi andmebaase ega arendama dubleerivaid IT-lahendusi. Lahenduse pakkumiseks kasutatakse juba olemasolevaid infosüsteeme ja e-teenuseid, millele arenduse ulatus on väiksemahuline. Ebasoovitava mõju kaasnemist ei ole ette näha.

6.5. Meediaturu kontsentratsiooni hindamine

6.5.1. Mõjuvaldkond – haridus, kultuur ja sport (kultuurilised mõjud)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Eesti elanikkond, tarbijad

2025. a seisuga elab Eestis 1 369 285 inimest. Kõiki isikuid võib lugeda meediatarbijateks, kes oleksid tõenäoliselt huvitatud, et meediaturul valitseks mitmekesisus ning oleks võimalik erinevates meediakanalites tarbida kvaliteetset meediasisu.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatusega luuaks regulatsioon, mis võimaldab hinnata meediakontsentratsiooni, millel võib olla märkimisväärne mõju meedia mitmekesisusele ja toimetuste sõltumatusele. Loodava lahenduse rakendamisel on positiivne mõju elanikkonnale pakutavate meediateenuste ja meediasisu mitmekesisusele ning meedia tarbimise võimalustele.

Turukonkurentsi regulatsioon kaitseb tarbijat monopolide tekke eest ja tagab parema hinnaga laiemate teenuste valiku pakkumise.

Tarbijate jaoks on Eesti meediamaaistik üsna mitmekesine ja stabiilne ning meediateenuste osutajate poolt pakutavad teenused kvaliteetsed ning vabas turukonkurentsis vastavalt pakkumise-nõudluse suhtele tarbijasõbralikult hinnastatud. Toimivat konkurentsipõhist meediaturgu arvestades on meediateenuste osutajate märkimisväärne koondumine pigem vähemtõenäoline. Tulevikus toimuda võivate meediaettevõtete koondumised on pigem harvad ning tarbijate jaoks on nende mõju meediasisu kättesaadavusele ja meediasisu kvaliteedile pigem väike.

6.5.2. Mõju majandusele (mõju ettevõtlusele, mõju ettevõtjate halduskoormusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm –teenuse osutajad

Koondamise puhul esitatakse teatis siis, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot. Seega puudutab regulatsioon hinnanguliselt alla 50 meediateenuse osutaja, kelle majandusaasta käive ületab koondumiste hindamise teostamise eelduseks oleva käibe.

Arvestades Statistikaameti veebilehel toodud majanduslikult aktiivsete ettevõtete koguarvu 2025. aastal (158 378), on tegemist väikese sihtrühmaga.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Meediakontsentratsiooni hindamise mõju ulatus ja esinemise sagedus sihtrühmale on tõenäoliselt pigem väike, sest Eesti meediamaaistik on viimastel aastatel üsna stabiilne ning olulisemad koondumised on kümmekond aastat tagasi juba toimunud. Seetõttu pole teada, kas hindamist vajav koondumine võiks esineda kord viie või kümne aasta jooksul. Samas on meedia kontsentratsiooni jälgimine ja meediamonopolide tekke ennetamine ajakirjandusväljaannete mitmekesisuse ja meediaväljaannete elujõulisuse tagamiseks oluline. Meediakontsentratsiooni asjatundlik hindamine toetab vaba ning ausas konkurentsis majanduslikult hästi toimiva meediasektori arengut. Majanduslikult elujõulised meediateenust osutajad tagavad elanikkonna igakülgse informeerituse ja loovad demokraatliku ühiskonna arengut toetava vaba arvamuste avaldamise ja arutelude foorumi. Monopolide tekke vältimine võimaldab ettevõtetel toimida ja uutel tegijatel turule tulla avatud konkurentsi tingimustes. Pakutud lahendus võimaldab hinnata ka koondumiste mõju juhul kui mõni globaalsetest meediateenuste osutajatest sooviks Eesti turul ettevõtteid omandades jõupositsiooni saavutada ning konkurentsi vähendada.

Oodatav mõju ulatus ja mõju esinemise sagedus on väike. Soovimatute mõjude risk meediateenuste osutajatele tuleb hinnata ebatõenäoliseks.

6.5.3 Mõjuvaldkond – riigivalitsemine (mõju keskvalitsuse korraldusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – TTJA ja Konkurentsiamet

Muudatused mõjutavad TTJA-d ja Konkurentsiametit. Kuna mõjutatud on kaks valitsusasutust, on sihtrühm väike.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Meediateenuste osutajate koondumiste hindamisi on varasemalt olnud ainult üksikuid ja olukorra muutust ei ole ka lähiaastateks ette näha. Sellest tulenevalt on prognoositav mõju TTJA ja Konkurentsiameti töökoormusele väike.

Konkurentsiamet küsib enne konkurentsiseaduse § 27 lõigetes 1 või 2 nimetatud otsuse tegemist hinnangut meediaturu kontsentratsiooni kohta Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt. Hindamisel võetakse arvesse Euroopa meediavabaduse määruse artikli 22 lõikes 2 sätestatud asjaolusid ja artikli 22 lõikes 3 nimetatud suuniseid. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet esitab hinnangu Konkurentsiameti määratud tähtjaks. Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike ja see on seotud ainult võimaliku mõningase töökoormuse suurenemisega TTJA-s ja Konkurentsiametis. Risk võib realiseeruda etteheidetes, et riik võib meediateenuste osutajate koondumisele seada majandustegevust liigselt piiravaid nõudeid.

6.6. Avaliku sektori vahendite eraldamine riiklikuks reklaamiks ning sellekohase info avalikustamine

6.6.1. Mõjuvaldkond – kultuurilised mõjud

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Eesti elanikkond, meediatarbija

2025. a seisuga elab Eestis 1 369 285 inimest, keda võib suures osas lugeda meediatarbijaks.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Regulatsiooni eesmärk on tagada riikliku reklaamiraha kasutuse suurem läbipaistvus, mis parandab meediaturu vaba konkurentsi ja aitab vältida riikliku reklaamiraha võimalikust kallutatud kasutamisest tekkida võivat turumoonutust. Eesti elanikel tekib võimalus näha riikliku reklaamiraha kasutamist meediateenuse osutajate lõikes.

Läbipaistvalt jaotatud riiklik reklaamiraha toetab meediateenuste osutajate majandustegevust ning mõjutab positiivselt meediaturu konkurentsi. Hästi toimiv meediasektor pakub elanikkonnale erinevates meediakanalites kvaliteetset mitmekesist meediasisu tarbijasõbralike hindadega. Käesoleva eelnõu koostamise seisuga ei ole teadaolevalt turgu moonutavat riikliku reklaamiraha kasutust Eestis tuvastatud.

6.6.2 Mõjuvaldkond – riigivalitsemine (mõju keskvalitsuse korraldusele, mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele ja finantseerimisele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – kõik avaliku sektori asutused

Avalikust sektorist suurima osa (90%) moodustab valitsussektor, ülejäänud loetakse nn muuks avalikuks sektoriks. Eesti valitsussektor jaotub omakorda kolmeks: keskvalitsus, kohalikud omavalitsused ja sotsiaalkindlustusfondid. Muu avaliku sektori alla kuuluvad riigi ja omavalitsuste osalusega kaup ja teenuseid tootvaid avaliku sektori ettevõtted (nt Eesti Energia, Tallinna Sadam jne). Avaliku sektori asutusi on seisuga 2024. a aprill 2334¹⁵.

Riikliku reklaamiraha aruandlusega seotud muudatused mõjutavad Riigi Tugiteenuste Keskust. Prognoositav arendustööde maksumus on 2000 eurot.

Mõningal määral kasvatab TTJA töökoormus kord aastas tehtava riikliku reklaamiraha kasutuse analüüsi teostamiseks.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Riikliku reklaamiraha saajate arvu kohta senini täpne informatsioon puudub. Pakutav lahendus tagab riikliku reklaamiraha kasutuse läbipaistvuse ja aitab kaasa riiklike reklaamirahade õiglasele jaotusele.

Euroopa meediavabaduse määruse artikli 25 rakendamiseks on kavas täiendada makseandmikke, mida esitavad kõik valitsussektorisse kuuluvad üksused rahandusministri määruse “Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend” alusel. Makseandmikes ei ole hetkel nii detailseid kontosid, et saaks eraldi välja võtta maksed ostetud reklaami eest. Ettepanek on luua makseandmikesse uus kuuekohaline konto, mille alusel on võimalik saldoandmike infosüsteemist (<https://saldo.rtk.ee/saldo-app/>) kasutajasõbralikul viisil vastavat infot kätte saada. Saldoandmike infosüsteemi andmefaili alusel teostab TTJA kord aastas analüüsi ning avalikustab selle tulemuse oma kodulehel.

Raamatupidamist reguleeriv avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend kehtib praegu 2275 avaliku sektori üksusele, kellest 1899 on kohalike omavalitsuste üksused (KOV-id, nende allüksused ja nende otsese või kaudse mõju all olevad üksused). 376 üksust on avaliku sektori üksused, kes ei kuulu KOV-ide gruppi. 1899 KOV-i üksusest kuuluvad Tallinna linnale 280 üksust. 376 üksusest, kes ei ole KOV-ide grupis, on käesoleval ajal RTK teenindamisel 214 üksust ning 162 peavad iseseivat raamatupidamist. Nende iseseisva raamatupidamisega üksuste hulgas on ka äriühingud ja muud avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid, kes makseandmikke ei esita, sest neid ei loeta valitsussektorisse. Niisuguseid ühinguid on 92, kelle kohta makseandmikest infot täna ei saada. Suurimad neist on Eesti Pank, Eesti Energia, Riigimetsa Majandamise Keskus, Elering, Tallinn Sadam. Rahandusministri määrusega “Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend” kehtestatakse ka neile nõue esitada makseandmik, milles on andmed riikliku reklaamiraha kulude kohta.

Avaliku sektori asutuste töökoormus suureneb selle võrra, et lisandub kohustus hinnata, kas tegemist on riikliku reklaami rahaga Euroopa meediavabaduse määruse tähenduses.

Kokkuvõtvalt - koostöös RTK ja TTJA-ga soovitakse leida lahendus, et aruandlusprotsess oleks võimalikult automatiseeritud ja avaliku sektori asutuste töökoormus suureneks minimaalselt.

¹⁵ <https://www.fin.ee/riigihaldus-ja-avalik-teenistus-kinnisvara/riigihaldus/avaliku-sektori-statistika>

Euroopa meediavabaduse määrusega ei reguleerita avalike asutuste endi infolehtede või nende hallatavate veebilehtede toimetamise ning välja andmisega seotud tegevusi. Juhul kui KOV soovib avaldada reklaami mõne teise juriidilise isiku omanduses olevas meediateenuse osutajaks kvalifitseerivas kanalis, siis tuleb mõlemal osapoolel vastavalt kehtestatavale korrale teavitada teingu summa.

6.7. Allikakaitset puudutavate isikute ringi laiendamine

6.7.1. Mõjuvaldkond – mõju siseturvalisusele (siseturvalisus)

Siin puudutatakse eelkõige mõju inimeste õigustele kriminaalmenetluses, sh tasakaalule julgeolekuhuvide ja kahtlustatavate õiguste vahel ning kuriteoohvrite ja tunnistajate õigus.

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – Ajakirjanduslikku infot töötlevad isikud ja nende lähedased

Muudatus puudutab ajakirjanduslikku infot töötlevate isikute lähedasi, kes seni allikakaitse regulatsiooni alla ei kuulunud. Erinevate tööalaste ja eraeluliste suhete kaudu allikakaitse informatsiooniga kokku puutuvate inimeste ringi kuuluvate inimeste arvu võib orienteeruvalt hinnata kuni kui tuhande inimeseni.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Lahendus aitab kaasa sõltumatu ajakirjanduse kvaliteedi, ja selle kaudu kogu Eesti elanikkonna informeerituse tõusule. Kvaliteetsem sõltumatu ajakirjandus parandab elanikkonna informeeritust ning vähendab väärinformatsiooni ja vaenulike siseturvalisust ohustavate infooperatsioonide võimalikku mõju ühiskonnas.

Allikakaitse all olevate isikute ring laiendamine tõstab nii ajakirjanike kui ka nende lähedaste turvatunnet. Teadmine, et ka lähedased inimesed on kaitstud, toetab uurivate ajakirjanike ametialast tegevust. Muudatuse mõju ajakirjanike töötulemustele, ja selle kaudu kogu ajakirjanduse kvaliteedile, tuleb hinnata positiivseks.

Mõju ulatus ja esinemise sagedus sihtrühmale on tõenäoliselt pigem väike.

6.7.2. Mõjuvaldkond – mõju siseturvalisusele (siseturvalisus). Mõjuvaldkond – riigivalitsemine (mõju keskvalitsuse korraldusele)

Muudatustest mõjutatud sihtrühm – õiguskaitseasutused

Muudatus puudutab õiguskaitseasutusi - kohtud, prokuratuur, PPA.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatus võib teoreetiliselt mõjutada õiguskaitseasutuste tööd, kes peavad allikakaitse laiendatud ringiga oma töös arvestama.

Euroopa meediavabaduse määrus ei puuduta julgeolekuasutuste tegevust, mis toimub julgeolekuasutuste seaduse mõistes (vastavalt Euroopa meediavabaduse määruse põhjenduspunktis 8 toodud täpsustusele). Uurimisasutuste tegevust puudutavad Euroopa meediavabaduse määruse artiklist 4 tulenevad nõuded – sh piirangud sekkuva jälitustarkvara jt

erimeetmete kasutamiseks meediamajade ja nendega seotud isikute suhtes - on kaetud eelnõu sõnastusega.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Euroopa meediavabaduse määrusest tulenevalt laienevad Euroopa meediateenuste nõukoja pädevused võrreldes selle eelkäija Euroopa järelevalveasutuste rühmaga - laieneb meediateenuste skoop, lisandub kohustus töötada välja ja rakendada siseturu kaitse reeglid kolmandatest riikidest pärit meediateenuste suhtes. TTJA-l on kohustus esindada Eestit Euroopa meediateenuste nõukoja töös. Laiendatakse TTJA pädevusi teisest riigist pärit meediateenuse taasedastamise piiramiseks. Lisaks tuleb anda hinnanguid meediakontsentratsiooni küsimustes ning koostada analüüs riikliku reklaamiraha kasutamise kohta. Lähtudes lisanduvatest tegevustest on vajalik TTJA-le tagada rahastus ülesannete täitmiseks. Ka Euroopa meediavabaduse määruse artikli 7 lõike 3 kohaselt tagavad liikmesriigid, et nende reguleerivatel asutustel või organitel on käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmiseks piisavad rahalised, inim- ja tehnilised ressursid. TTJA vajab lisanduvate ülesannete täitmiseks lisarahastust ühe (1,0) täiendava ametikoha loomiseks. Ametikoht keskenduks Eesti esindamisele Euroopa meediateenuste nõukoja töös ja teistele lisanduvatele ülesannetele (kord aastas teostatav riikliku reklaamiraha kasutamise aruandluse analüüs, meediateenuste kontsentratsiooni hindamine, jne). Ametikoha tööjõukulude vajadus on 46 000 eurot aastas.

Ka Konkurentsiametile lisatakse käesoleva eelnõuga kohustusi meediateenuse osutajate koondumisel hinnata ka koondumise mõju meedia mitmekesisusele ja toimetuse sõltumatusele ning teha sellega seoses vajalikke menetluslikke samme ja otsuseid.

Kehtivas riigi eelarvestrateegias ei ole eelnõuga kaasnevate kuludega arvestatud. Eelnõu heaks kiitmisega kaasnevate kulude rahastamisvõimaluste üle arutatakse riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia protsessis Rahandusministeeriumi poolt valitsusele koondatava info alusel. Juhul kui lisavahendeid ei eraldata, lepivad Kultuuriministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kulude kandmise osas kokku.

Kulud kaasnevad ka erinevate arendustöödega (äriregistri arendustööd kuni 5000 eurot ja saldoandmike infosüsteemi arendustööd kuni 2000 eurot).

8. Rakendusaktid

Kehtestada on vaja üks rakendusakt. Uue § 16 lõike 3 kohaselt kehtestab täpse loetelu Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) tegevusaladest, mille puhul kohalduvad lõiked 1 ja 2, kehtestab valdkonna eest vastutav minister (kultuuriminister) määrusega. Rakendusakti kavand on lisatud seletuskirja juurde.

Muuta on vaja rahandusministri määruse „Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend” lisa. Makseandmikesse lisatakse uus kuuekohaline konto (riiklik reklaam).

Lisaks on vaja muuta majandus- ja kommunikatsiooniministri määrust „Koondumise teate esitamise juhend“, lisades säte, mille kohaselt meediateenuste osutajad peavad koondumisel esitama hinnangu koondumise mõjust meedia mitmekesisusele ja toimetuse sõltumatusele.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõule eelnes VTK koostamine, mis esitati kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks järgmistele asutustele ja isikutele: Riigikogu kultuurikomisjon, Eesti Meediaettevõtete Liit, Eesti Ringhäälingute Liit, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Telia Eesti AS, Elisa Eesti AS, AS Levira, AS STV, Eesti Hotellide ja Restoranide Liit, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Rahvusringhääling, AS Postimees Grupp, Tartu Pereraadio Ühing, AS All Media Eesti, MTÜ Raadio 7 UCB Meedia, Northstar Media OÜ, Taevaraadio OÜ, AS Äripäev, Ring FM Media OÜ, OÜ Nõmme Raadio, osaühing Raadio Kadi, osaühing MP Meedia, Eestisoomlaste Ühendus Sibelius, Sauna ja Sisu MTÜ, Huumor OÜ, Duo Media Networks OÜ, osaühing ALO-TV, OÜ Orsent, Mittetulundusühing AB Video, AS TV Play Baltics, ÖÖLoom Produktioon OÜ, DanceTelevision OÜ, Kids Programming OÜ, WorldExtremeTV OÜ, Central Media Distribution OÜ, ETHNOTV OÜ, Super Baltic OÜ, V World North Europe OÜ, SA Eesti Filmi Instituut, Corporate News Agency OÜ, RandoM OÜ.

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu [23-0728](#) ning arvamuse avaldamiseks samadele isikutele ja asutustele, kellele esitati kooskõlastamiseks VTK.

Kuivõrd eelnõu on täiendatud Euroopa meediavabaduse määruse rakendamiseks vajaliku regulatsiooniga, mis võib puudutada sama isikute gruppi, kellele esialgne eelnõu kooskõlastamiseks esitati, saadeti eelnõu kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks samale asutustele ja isikute ringile uuesti (mõned muudatused on meedialubade omanikes). Lisaks saadeti eelnõu kooskõlastamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning Eesti Ajakirjanike Liidule.

Eelnõule esitatud märkused ja arvamused on lisatud kooskõlastustabelisse (seletuskirja lisa 2).

Algatab Vabariigi Valitsus 9. veebruaril 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik